

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN.
Voor Amsterdam... /7.50. Voor de overige Steden des Rijks /8.50.
De Zondags-Editie... 1.50. Afzonderlijke Couranten... 10.

Maandag 29 October.
UITGEVERS-DIRECTEUREN, BEROEDERS DIEDERICH.
Grievon France aan het Koninkrijk Handelsblad

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIEEN.
Van een tot zeven regels, behalve de 35 c. zegelgeld... f 1.75.
Iedere regel meerder... —.25.
Buitengew. groote Lett., naar mate de ruimte die zij beslaan à 25 c. per regel.

Tweede Editie.
ZONDAG-AVOND.

WELDADIGE INVLOED VAN DROOGMAKING EN LANDWINNING.

De droogmaking van het Haarlemmermeer is een weldaad voor het vaderland. Eene waterplas, zeer gevaarlijk voor de oeverlanden, bestaat nabuurschap van dat meer, niet langer bevreest te zijn, dat de zwalpende wateren zijne landerijen zullen verslinden en hem van welgesteldheid tot behoefte zullen brengen. Dat voordeel is groot, want wat meer, ten naadere oeverlanden, langzamerhand tot duizende bunders oppervlakte aangevoerd — niet lang is het geleden, dat de stormwinden die wateren opschade, ja zelfs met den ondergang bedreigden. Een voordeel van anderen aard is voor het vaderland uit die droogmaking voortgesproten: dat namelijk ongeveer 17,000 bunders aan den landbouw zijn toegevoegd. Inwoners van Zuid- of Noord-Holland of het sticht van Utrecht, die hunne kinderen in den landbouw wenschen gevestigd te zien, vinden in hunne nabuurschap gronden van verschillende aard, ter ontginning gereed of pas ontgonnen, en zoo gunstig gelegen in de nabijheid der hoofdstad en nabij andere voornaamste steden van Holland, dat de afvoer van voortbrengselen allerwege gemakkelijk is. Eerlang zal men in den Haarlemmermeerpolder, niet alleen van den landbouwer of den veeboer, maar ook van den broodbakker, wagenmaker, smid en dergelijke bedrijven zien ontluiken.

Men mag derhalve in waarheid zeggen, dat die droogmaking is een weldaad voor het vaderland. Hoe vele duizende ingezetenen zullen er brood vinden, en door hunne verdiensten ook aan anderen, buiten het meer, de gelegenheid verschaffen tot vermeerdering van verdiensten, tot verbetering van hunnen toestand. Langzamerhand zullen de inkomsten van het rijk wegens gebouwde en ongebouwde eigendommen, de belastingen wegens personeel, patent, enz. toenemen, maar ook de registratiekosten bij verkoop, verpachting en dergelijke, moeten vermeerderen. Reeds thans ontwaart men, hoe de verkoop van vruchten te velde, de verpachting van gronden in het Haarlemmermeer, door zegelrecht als anderszins, 's lands inkomsten helpen stijven.

Men rekent daarbij de talloze bedrijven, waaraan het bouwen van huizen, de kleding en voeding der bewoners, het afvoeren der producten van den landbouw, boter, kaas, vet rundvee of melkvee, de veenderijen en wat niet al, meerdere levendigheid zullen bijzetten. Heeft men niet bevreemd gezien, hoe naburige gemeenten er op uit zijn, om graanmarkten, veemarkten enz. te openen, ten einde de overvloedige voortbrengselen van den nieuwen polder naar hunne plaatsen te lokken. Zoo verspreidt de droogmaking van het Haarlemmermeer alom zegen en voorspoed.

De prijzen der drooggevallene gronden zijn aanzienlijk geweest. Bij de eerste veiling op den 16den Aug. 1853 bragten de ruim 1200 bunders, welke in veiling gebragt werden, meer dan f 580 per bundel op, en zoo als wij weten, is de doorgaande prijs van al de gronden ongeveer honderd gulden lager geweest. Een hooge prijs waarlijk. En toch was de aanvankelijke raming van f 200 per bundel reeds hoog te noemen, wanneer men bedenkt, dat de 4000 bunders, verkregen door de uitmaling van den Zuidpolder, tusschen Gouda en Rotterdam, dooreen niet meer dan f 184 miljoen mogen gelden. Waren dus de prijzen niet hooger geweest dan f 200 per bundel, dan hadde de opbrengst der drooggevallene gronden vier en een half miljoen of vijf en veertig ton gouds minder bedragen. Ook in dat geval zouden wij de droogmaking weldadig voor het vaderland genoemd hebben, want de aanwinst voor de hulpbronnen van de ingezetenen achten wij, naar de voorafgaande ontwikkeling, zoo groot, dat het offer van eenige miljoenen door den staat, voor dergelijke onderneming gebragt, in alle opzichten als weldadig is aan te merken.

Nu hebben de drooggevallene gronden in den Haarlemmermeerpolder meer dan het dubbel van de oorspronkelijke raming opgebragt, waaraan waarschijnlijk de goudgravingen in Californie en in Australie niet vreemd is, en toch is de opbrengst gebleven twee miljoen gulden beneden het bedrag der gelden, voor die droogmaking geëngoteerd, zonder daarbij de renten te rekenen van de opgenomene penningen. De verhouding van het tekort der opbrengst van de geveilde gronden van den Zuidpolder, tegenover de kosten van de droogmaking, is veel ongunstiger, daar die kosten 5/9 hooger zijn geweest van de opbrengst van den verkoop, en dit verschil bij het Haarlemmermeer nog geen 2/9 bedraagt.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Vrijdag 26 October (des Avonds.)

Gelijk men zich herinnert, heeft onze regering besloten de Britsche zoemagt in de Amerikaansche wateren te versterken en zulks ten gevolge van zekere kenteekenen, dat de Amerikanen, van den oorlog der geallieerden met Rusland gebruik willende maken, voornemens waren eene vreedzame demonstratie tegen sommige onzer West Indische bezittingen te ondernemen. De dagbladen hebben reeds sedert eenigen tijd de zaak over en weder behandeld. Thans leest men in den *Globe* het volgende artikel dienaangaande:

„Wij moeten bekennen geene voldoende reden te vinden, om in de gesteldheid van zaken tusschen de Ver. Staten en Groot-Brittannië dat dreigend aanzien te ontwaren, hetwelk andere bladen daaraan toekennen. De staatkundige en materiele belangen der beide landen zijn derwijze in een doel zaamgewezen, dat vrees voor eene botsing alleen zoude kunnen worden geregtvaardigd door eene veel te geringe schatting van ons eigen gezond verstand en van dat onzer stamgenooten aan gene zijde van den Atlantischen oceaan, dan de vooruitgang van elk dier landen onder de volken der wereld zoude recht geven aan te nemen. Wij moeten het derhalve als eene onmogelijkheid beschouwen, dat eenige ernstige moeilijkheid zoude kunnen ontstaan uit de onderstelde verbreking van de bedoeling der Vereenigde Staten-wetten door de plaats gehad hebbende werving op de grenzen van krijgsvolk voor de Britsche dienst. Zelfs wanneer men de kwestie ter zijde laat, tot hoe ver deze handelwijze strijdig is met de wet, alsdan zouden wij de bloote daadzaak, dat deze werving werd gestaakt, zoodra de Vereenigde Staten te kennen gaven, dat zulks ongeoorloofd werd geacht, als een waarborg beschouwen voor het verdwijnen van alle mogelijke wijze opgewekte oneenigheid.

„Ons eskader op het Noord-Amerikaansche station heeft voorzeker in den laatsten tijd versterking bekomen, doch het Amerik. volk kan niet onwetend zijn van de ware oorzaken, die tot dezen staat hebben aanleiding gegeven. Indien het met recht vordert, dat de wetten der neutraliteit worden geëerbiedigd, kan het een gelijk recht aan ons niet ontzeggen. Indien ongemagtigde werving wordt te keer gegaan, alsdan is er niets onredelijks in gelogen, dat men aandringt op het belet en van ongemagtigde zeeschoumerij. De Amerikanen, even als wij, kunnen weten, dat in hunne havens op dit oogenblik groote schepen openlijk voor Rusland gebouwd en uitgerust worden, om onze koophandel te stremmen en te benadeelen. Wij zeggen niets van het wijde, doch lang gedreigde plan van invasie van Ierland, waarvan schier iedere Overzeesche post de breedvoerige redeneringen der dagbladen aanbrengt. Maar het is tegen deze minder eerzuchtige ondernemingen en niet tegen Amerika, dat ons eskader is gericht. Wij zullen ongetwijfeld onzen sterken arm aanwenden, om zulke pogingen te onderdrukken, maar wanneer wij dat doen alsdan zullen de verdoodde personen, die zich daarin wagen, doch niet de Amerikaansche natie, reden tot ontevredenheid hebben. Hetgeen wij doen, willen wij volgaarne onderwerpen aan het oordeel van het denkende gedeelte des Amerikaanschen volks, hetwelk, wij zijn daarvan overtuigd, even ongeoorloofd als wij kan wenschen, dat aan een ligtvaardig opegevat voorwendsel zal worden vergund ons wederkeerig verbod in geaart te brengen, hetwelk integendeel wederzijdschen eerbied en wederzijdsche belangen tot een hechtste verbonden ter wereld behooren te maken.

— Blijks den laatst bekend gemaakten wekelijksehen staat der bank van Engeland is de circulatie der biljetten met 276,520 £ en de voorraad van haar edel metaal met 569,085 £ vermindert.

— Hier ter stede zal zich eene maatschappij vormen met het oogmerk, om de dooden per spoorwagent ver buiten Londen te voeren, ten einde deze niet meer binnen de stad tot nadeel der gezondheid begraven worden.

— De maatschappij voor het glazen paleis te Londen zal de inzenders van voorwerpen op de wereldtentoonstelling te Parijs uitnodigen, hunne voorwerpen naar Sydenham over te brengen, wanneer de tentoonstelling te Parijs gesloten zal zijn; zij zal hun de noodige ruimte afstaan voor het tentoonstellen der voorwerpen zonder eenige kosten te doen betalen.

— Op de Simoom worden heden te Portsmouth 1000 man van het vreemden-legioen naar de Krim ingescheept; en de Orizoco zal 1400 a 1500 man aan boord nemen.

— Voor de kazerne te Horfield heeft II. Woensdag een hevig geschil plaats gegrepen, hoorden de daar gehuisveste militie dacht het handgeld van 5 £ te ontvangen, terwijl men hun te kennen gaf, dat hunne uitrusting daarvan moest worden afgetrokken; niet eer dan nadat een geladen kanon voor de kazerne werd aangevoerd, gelukte het de subordinaat te herstellen.

— Uit Portugal wordt gemeld, dat de jeugdige koning alle pogingen in het werk stelt, om de verschillende staatkundige partijen met elkander te verzoenen. Zooveel is reeds zeker, dat hij bij het begeven van staatsambten op de politieke gevoelens van hen, die daarmede begiftigd worden, volstrekt geen acht slaat. Verder moet de koning genegen zijn het voormalige hoofd van de junta te Oporto, den Heer Passos Manuel in het ministerie te brengen. Dit plan zal echter wel groote hinderpalen ondervinden.

— Het nieuwe gouvernement van Mexico heeft bekend gemaakt, dat al de handelswetten des lands zullen worden herzien. Het tarief zal gewichtige wijzigingen ondergaan, en te oordeelen naar den blijkbaar liberalen geest, dien het hoofd van den staat aan den dag legt, is er alle reden om te onderstellen, dat zij zullen strekken om zoowel den binnen- als buitenl. handel van Mexico aan te moedigen.

— De Oostenrijksche regering heeft in den jongsten tijd stappen gedaan, ter hervatting van de reeds vóór geruimen tijd verdaagde Duitsch-Oostenrijksche munt-conferentie.

— Aan de hoofddeur van het geregtshof alhier is gisteren eene dagvaarding aangeplakt, waarbij de voormalige afgevaardigden van den rijksdag, Fuster, Goldmark en Violand, worden opgeroepen, voor het einde van Januarij 1856 op te komen om zich te regtvaardigen wegens de aanklagt van hoogverraad, zullende zij in het tegenovergestelde geval bij verstek worden veroordeeld. Vele nieuwsgierigen lezen dit plakaat, dat personen in herinnering brengt, om wie zeker niemand meer dacht.

— De scheepvaart op den geheelen beneden-Donau is wegens den jagen waterstand onderschept.

BERLIJN, 27 Oct. (des ochtends). De *Pr. Corr.* van gisteren meldt het volgende: „Verscheidene dagbladen hebben gesproken van eene vermindering van het invoerrecht op rijst tot op de helft van het tegenwoordig bedrag, als van eene uitgaatszaak. Dit is onjuist. Naar wij vernemen, zal de regering wel onderhandelingen met de overige tolverbondstaten in dien geest aanknopen, doch vermits een dergelijke maatregel niet kan genomen worden zonder toestemming van alle daarbij betrokken regeringen, is het voorbarig, reeds nu te beweren, dat die verlagings bereids is ingevoerd.

FRANKFORT, 26 Oct. De nieuwe voorzitter van de bondsvergadering, de graaf von Rechberg, zal naar men verneemt morgen hier aankomen.

— De Heer von Prokesch-Osten vertrekt den 2den November naar Weenen. De Heer von Reyher, die als legatie-secretaris den Heer von Prokesch was toegevoegd, vergezelt hem in dezelfde hoedanigheid naar Konstantinopel.

— De bondsvergadering is gisteren weder voor de eerste maal na hare vakantie bijeengekomen, onder het voorzitterschap van den Heer v. Prokesch-Osten. In deze zitting is evenwel niets van algemeen belang behandeld. De nieuw benoemde voorzitter der bondvergadering, de Heer von Rechberg, zal, onmiddellijk na zijne komst in onze stad, de leiding der vergadering overnemen.

— De Beijersche minister-president van der Pforsten, die de opening van den Neustad-Weissenburger spoorweg heeft bijgewoond, zal zich van Straatsburg naar Parijs begeven, en aldaar acht dagen vertoeven, naar men zegt om de tentoonstelling te bezoeken.

Fransche Post.

PARIJS, Vrijdag 26 October.

De generaal Canrobert heeft gisteren het middagmaal gebruikt bij den Zweedschen gezant, graaf v. Loevenhielm, waarbij ook de Sardijnische gezant tegenwoordig was. Het schijnt zeker, dat generaal Canrobert belast is met eene zending bij de Zweedsche regering, ten doel hebbende de overwintering van de geallieerde Oostzee-vloten in eene der Zweedsche havens. Deze kwestie staat in nauw verband met de toetreding van Zweden tot het verbond der Westersche mogendheden.

— De Hertog en de Hertogin van Brabant hebben gisteren op het paleis van Meudon een bezoek afgelegd bij Prins Jérôme Bonaparte. Daarna hebben zij het stadhuis van Parijs en de keizerlijke fabriek-irrigting der Gobelins bezigtigd, en vervolgens de voorstelling in het Théâtre-Français bijgewoond.

— Het wordt thans van regeringswege ongekondigd, dat de algemeene tentoonstelling bepaaldelijk den 15den November zal worden gesloten, en dat op dienzelfden dag de uitdeeling der belooningen aan de bekroonde inzenders van voorwerpen zal plaats hebben.

— Men zegt, dat de feestten ter gelegenheid van de uitreiking der medailles aan de verschillende natien, verkregen op de Algemeeene Tentoonstelling, buitengewoon prachtig zullen zijn. De Keizer zoude 200,000 fr. voor dezelve toegestaan hebben.

— De Heer Michel Chevalier, een der vrienden van de directeuren van het crédit mobilier, heeft in het *Journal des Débats* een veldtocht geopend tegen de bank van Frankrijk, wegens de jongste door die instelling genomen maatregelen. Naar men weet, heeft ook de regering die maatregelen met ongenoegen gezien, zoodat men alle reden heeft om te gelooven, dat de Heer Michel Chevalier zich zonder voorafgaande magtiging in deze polemiek tegen de bank niet gewaagd heeft. Dit heeft ook waarschijnlijk aanleiding gegeven tot het gerucht eener ophanen zijnde verandering van den graaf d'Argout als directeur van de bank.

— Het kamp, dat 15 Sept. te Thionville is gevestigd tot het uitvoeren van verschillende manoeuvres, is 20 dezer opgeheven; de vier regementen jagers, welke daar vereenigd waren, zijn naar hunne verschillende garnizoensplaatsen teruggekeerd.

— De vaartuigen, welke de keizerlijke garde naar Frankrijk zullen terugvoeren, hebben, naar men verzekert, in last, zich te voegen bij het eskader van den admiraal Berkeley bij de Bermudische eilanden, ten einde des noodig tegen de Amerikaansche kruisers te ageren.

— De *Revue de l'Ouest* meldt de arrestatie van acht bakkers, die deel uitmaken van eene vereeniging, welke pogingen aanwendt bij hare kunstbroeders, om hen er toe te brengen, hunne winkels te sluiten, zoo men hen eene verhoging van den vastgestelden prijs bleef weigeren.

— Het twaalfde deel van de *Geschiedenis van het Consulaat en het Keizerrijk*, van den Heer Thiers, heeft het licht gezien. Men vindt er in eene voorrede de oorzaken ontwikkeld van den val der heerschappij van Napoleon I. De uitstekende schrijver aarzelt niet die toe te schrijven aan het absolutisme van den keizerlijken regeringsvorm.

— Meermaalen heeft men lagen nizerer gezocht in de bergruggen van den Mont d'Or. Thans verzekert men, dat deze nasporingen met een gesuchten uitslag bekrond zijn.

— De *Messageur de Taiti* deelt het overlijden mede van prins Aruana, den oudsten zoon van koningin Pomaré.

— Uit Turijn wordt gemeld, dat de Koning geheel van zijne jongste onpusselijkheid hersteld is. Men verzekert, dat de reis van den Koning naar Parijs en Londen tegen 30 Nov. a. s. zou plaats hebben. Gelijk reeds vroeger gemeld is, zou de Heer Massimo d'Azeglio Z. M. vergezellen.

— De officiele Sardijnische Courant van den 22sten meldt, dat de Sardijnische minister van buitenlandsche zaken met den Belgischen zaakgelastigde eene nota gewisseld heeft, ten einde aan de vlaggen der beide natien wederkeerig de vrije kustvaart in de havens der beide landen te verzekeren.

SPAANSCH GRENZEN, 25 Oct. In de hoofdstad was het gerucht in omloop, dat de regering den uitvoer van granen had verboden. Die tijding heeft zich tot nu toe niet bevestigd. De regering heeft aan al de gouverneurs van die provincie, welke gewoonlijk veel graan opbrengen, eene opgave verzocht van den oogst, en zij zal daarnaar haar besluit nemen.

In Madrid is het betrekkelijk rustig, wat het staatkundige gangaat. De Cortes-vergaderingen worden slechts schaars bijgewoond, vermits vele Afgevaardigden uit de hoofdstad afwezig zijn. De Heer Orente heeft dezer dagen Madrid verlaten tot regeling der zaken eener nalatenschap te Santander. Men vindt het vreemd, dat deze hoofdlieder der oppositie, die zich vroeger zeer sterk heeft uitgelaten over de volksvertegenwoordigers, die uit vrees voor de cholera hunne plichten veronachtzaamden, juist dit oogenblik heeft uitgekeken om zich uit Madrid te verwijderen. De Spaansche overheid heeft inmiddels op 21 October eene proef doen nemen tegen de cholera, welke, volgens velen, den lachlust in andere landen niet weinig zou opwekken. Allerwegen in de hoofdstad werden namelijk groote vuren ontstoken, en gedurende eenige uren door de troepen der bezetting, zoo infanterie, als artillerie, salvo's uit het geschut en het klein geweer gelost. Het doel van dit rumoer was de zuivering der lucht.

De dagbladen van Madrid melden, dat de Carlisten, van alle kanten vervolgd en genoodzaakt in Frankrijk eene schuilplaats te zoeken, den burger-oorlog in de provincie Gerona trachten te doen ontbranden. Marsal zou aan het hoofd dezer nieuwe onderneming staan.

De koning, die door eene onpusselijkheid was aangetast, is thans weder aan de betere hand. De cholera neemt steeds af.

Belgische Post.

BRUSSEL, Zaterdag 27 October.

De *Moniteur* bevat een koninklijk besluit van 25 Oct., waarbij de uitvoer van boekweit alsook van boekweitmeel verboden wordt. Dit besluit zou den volgenden dag reeds van kracht zijn.

— Op een rapport van den minister van binnenl. zaken, hetwelk de onbillijkheid betoogt van het door de bevolking verlangde verbod, betreffende het gebruik van levensmiddelen tot industriële doeleinden, als b. v. de aardappelen tot het maken van stijfel, enz., daar door dat verbod een groot aantal arbeiders van werk beroofd zoude worden, heeft Z. M. aan voorn. minister eene som van tien duizend francs toegestaan, om als prijs uit te loven aan dengene, die eene stof kan aanduiden, welke niet tot de voedingsmiddelen behoort en welke in staat zoude zijn om de tegenwoordige in de nijverheid gebruikte zetmeelhoudende stoffen te vervangen.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Zondag 28 October.

Er zijn heden geene nadere berigten van het tooneel des oorlogs ontvallen. Reeds gisteren hebben wij per telegraaf eene diepe mededeeling uit Petersburg tot den 25sten des avonds, houdende, dat tot den avond van dien dag niets bijzonders tusschen Kinburn en Nicolajeff was voorgevallen en dat het leger der geallieerden uit Eupatoria (gelijk wij

weten, naar Djamin en Aktatschi, eene verkenning had gedaan, doch den 24sten in zijne positien was teruggekeerd.

Langs de Tschernaya en de Baidarlinie is in de stelling der geallieerden e n g e wijziging gekomen, in dien zin, dat de Piemontezzen een stap voorwaarts hebben gedaan. Tot nu toe was van deze hulptruppen slechts eene kleine afdeling geposteerd op den regteroever van de Tschernaya; den 10den October zijn zij voortgerukt op het plateau, dat zich van de rivier Tchoulou tot aan de hoogte van Upou aansluit. Den volgende dag zijn een bataljon infanterie en een eskadron cavallerie naar Oezembach vertrokken en hebben de kruin der plateaux, welke naar Aïodor afstelen, omgetrokken. In al die rigtingen heeft men slechts weinig Russen ontdekt.

Aan den kant van de Belbec staan de vreedelike leger-afdeelingen tegenover de afdelingen van het leger van Prins Gortschakoff bezetzel nu althit Albat, Airgout en Toucori, op de hoogte van de rechterzijde der rivier, terwijl de Franschen bezit hebben genomen van Foti-Sala, een in de winter gelegen dorp, insgelijks reeds van den Belbec, tusschen Albat en Toucori en op vier mijlen ongeveer van Baktsjtscheraï.

Officiële berichten van den generaal Gortschakoff van den 17den October vermelden de volgende bijzonderheden: «Gedurig komen er schepen te Eupatoria; aan boord van sommige worden troepen bemerkt. Drie divisien Fransche troepen staan aan de toegangen van het dal van Baidar, en achter deze eene vierde divisie. Aldaar zooval als aan de Tschernaya, worden vlijtig barakken gebouwd. Op het Fedjuchin-gebergte worden aard-hutten gegraven, en van daar naar de baai van Kamiesch wordt een rijdbare weg aangelegd.» Sedert hebben de bondgenooten, ten getale van 30 a 40,000 man, eene beweging van Eupatoria zuidoostwaarts ondernomen, maar niet doorgezet. Het gros der infanterie van deze krijgsmagt bestaat uit Turken en Egyptenaren.

De generaal Muravjoff heeft eene proclamatie in de Armenische taal uitgevaard, waarin hij aan al de Armeniërs te kennen geeft, dat de Prins Leon van Armenie den Keizer van Rusland de hulp van zijnen degen heeft aangeboden en dat hij eerstdaags te Erivan verwacht wordt. Dit bericht heeft te Konstantinopel veel sensatie gemaakt. De handelwijze van den Prins is te minder verklaarbaar, daar de Sultan op het punt stond om de onafhankelijkheid van Armenie te erkennen. Het aanbod van den Prins is gretig door den Ceasar aangenomen, die daarin een middel ziet, om de Armenische en christelijke bevolking in geheel Turkije in gisting te brengen.

Een bij den Parijschen Constitutionnel ontvangen schrijven uit Eupatoria van 10 dezer, behelst het volgende: Met het schitterende voordeel, hetwelk onze cavallerie den 29sten September jl. op eenigen afstand van hier behaald heeft, mag men zeggen, dat de veldtocht aan dezen kant geopend is, en den 7den dezer is de divisie van den generaal d'Allonville noordwaarts in de rigting van Aldar zeven uren voortgerukt, zonder een enkel man van de Russische ruitery te ontmoeten. Deze kolonne werd vergezeld door 6 eskadrons Turksch paardenvolk en door 5 batterijen rijdende artillerie; zij heeft al de fourrage der met het blokkeren dezer vesting belaste troepen verbrand en 500 stuks rundvee weggevoerd, benevens een honderdtal paarden en kameelen. Men heeft de Turksche troepen al dien buit laten behouden. Deze togt had den volgenden dag een van de gewenschte uitwerkselen: een korps van 20,000 Russische grenadiers, hetwelk op marsch naar Simpheropol was, heeft op de hoogte van Eupatoria, acht uren van hier, halt gemaakt, met het doel, om het leger van Sebastopol, hetwelk in den rug bedreigd werd, van dezen kant te dekken. Evenwel is hier de baan geopend voor de overwinnende legers der vier mogendheden, en de tijd zal weldra doen blikken, hoe groot eene feil de verdedigers der Krim begaan hebben, door ons op het strand van Eupatoria vasten voet te laten krijgen. Deze vesting is thans geheel voltooid en in zoo goeden staat van tegenweer, dat de tegenwoordigheid van den Franschen ingenieur, den kommandant Fervol, die negen maanden lang bezig geweest is, om de omwalling dezer nieuwe sterkte op te trekken en te voltoojen, thans niet langer noodig geacht wordt; hij heeft het opperbevel, waarmede hij sedert drie maanden bekleed was, aan den generaal d'Allonville overgegeven en keert naar het hoofdkwartier terug, alwaar hij met andere werkzaamheden belast zal worden. De Turken en de Tartaren zijn hier volgeestdrift; de Turken verlangen tegen Perokop of tegen Simpheropol op te trekken; en de eenige wensch der Tartaren is, wapenen te bekomen en weder bezit te nemen van hunne dorpen, die reeds, zeven uren in het rond, van de tegenwoordigheid hunner oude onderdruckers verlost zijn. Intusschen vereenigen de Turksche troepen zich in hun verschanst kamp in onze nabijheid, terwijl Eupatoria een ander kamp wordt, tot huisvesting eener ontzagwekkende legermagt. Deze uitgebreide vesting, met eene omvang van zes duizend mètres, kan zonder bezwaar beschutting tegen de guurheid des winters verleenen aan een leger van genoegzame sterkte, om een beslissend aandeel aan de vermeertering van Simpheropol te nemen. Wij hebben nog heerlijk weder; en de kortstondige regentijd, die in deze landstreek den winter pleegt vooraf te gaan, zal alleen dienen, om de geallieerde troepen weder te voorzien van water, hetwelk thans in de vlakke rondom Eupatoria zoo schaarsch is.

Onder de geruchten van den dag behoort, dat de bondgenooten het er op toeliegen om de Krim voor altijd van Rusland af te scheiden, ten einde de waarde van dat schier-eiland voor eene vergoeding der oorlogskosten te doen doorgaan, en tevens de uitbreiding van Rusland zuidoostwaarts voor altijd te verhinderen; dat Oostenrijk zich niet daartegen verzet, maar op dien grond nog geene verbindtenissen wil aangaan, zoo lang de Krim niet daadwerkelijk in handen der westersche mogendheden zal zijn geraakt.

Brieven uit Galatz melden, dat daar algemeen het gerucht in omloop was, dat van den Beneden-Donau uit eene algemeene demonstratie der geallieerden tegen Bessarabie zou plaats hebben, ten einde de opmerksaamheid en de strijdkrachten der Russen te verdeelen.

Volgens brieven uit het Engelsche leger bij Sebastopol, van 12 Oct., scheen het, dat de Russische krijgsmagt op den noordkant der baai en achter de hoogte van Inkerman in de laatste dagen verminderd was, en het zeggen was, dat de vijand bij afdelingen naar den kant van Perokop terugtrok. Het vuur van de batterijen op den noordkant der baai was intusschen in de laatste dagen eer verminderd, dan vermeerderd. De Franschen hadden een nieuw groot werk bij fort Alexander bijna voltooid, hetwelk meer in het bijzonder bestemd was om tegen fort Konstantin te ageren. De troepen bleven volmaakt gezond.

Het is nog onbeslist, of sir W. Codrington, dan wel een ander hoofd-officier, sir J. Simpson als opperbevelhebber des Engelschen legers in de Krim zal opvolgen, maar zoo veel schijnt zeker te zijn, dat die gewichtige betrekking aan een dergenen opgedragen zal worden, welke reeds deel aan de krijgsvrjtingen in het Oosten gehad hebben.

Uit Konstantinopel wordt aan het Journal des Débats het navolgende gemeld: De raad der turksche ministers is vergaderd geweest, ten einde te beraadslagen over het blijk van tevredenheid, hetwelk van regeeringswege aan de bewoners van Kars zal worden gegeven. In die vergadering is besloten, dat een eigenhandig geschreven hattî-sherif van den Sultan aan de bevolking van de vesting zal worden gezonden; dat de Sultan in dezen hattî-sherif, onder nitdrukking zijner hooge tevredenheid, ter sake van het gedrag der inwoners, hun voor een tijdvak van drie jaren zal verleenen geheel vrijdom van belastingen, vrijstelling van opbrengsten en zelfs van conscriptie. (Men heeft tevens besloten tot de zending van een hattî-sherif van gelijken inhoud naar Silistria.) De raad van ministers zal hun tevens een adres van dankbetuiging zenden, waarin de verzeker'ng voorkomt, dat zij zich verdienstelijk jegens het vaderland hebben gemaakt. Dat adres zal aan het leger van Kars worden voorgelezen, mitgaders aan de inwoners van Kars en daarenboven op de dagorder van het geheele turksche leger worden geplaatst. Voorts zal bij het leger van Kars eene aanzienlijke bevordering plaats hebben en zal het vele belooningen ontvangen, bestaande in decoraties, medailles, enz. Reeds zijn aanzienlijke convooijen met levensmiddelen vertrokken naar Erzerum en Kars.

De berichten uit Konstantinopel komen hierin overeen, dat de Turksche regering thans in ernst bedacht is op het nemen van maatregelen, ten einde in het aanstaande jaar, met eene aanzienlijke krijgsmagt, aan het voortzetten van den oorlog tegen Rusland deel te kunnen nemen. Een aantal schepen, onder turksche vlag, is gehuurd en ook werkelijk reeds in de vaart om leeftogt naar de vestingen aan den Donau te brengen. De Hospodar van Moldavie, vorst Ghika, heeft zich dezer dagen naar Konstantinopel begeven, om van die zijde eenige veranderingen in de verordeningen van het burgerlijk bestuur van het vorstendom te erlangen, doch dit is hem niet gelukt. Integendeel is hem de raad gegeven, om zich voortreest nauwkeurig aan het status quo te houden, en de toekomst af te wachten.

Z. M. heeft aan den Heer C. Maas Geesteranus, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als burgemeester der gemeente Delft.

Men verneemt, dat in het begin der volgende maand Z. M. de Koning zich weder naar het Loo zal begeven.

Naar men verneemt hebben Regenten der beide Gasthuizen, ten gevolge der vaststelling door den Gemeenteraad, in zijne zittingen van den 17den en 18den dezer, van de verordening, regelende de geneskundige Arm-verzorging voor deze stad, hun ontslag aan den Gemeenteraad aangeboden.

De afdeling wis- en natuurkunde der koninklijke academie van wetenschappen hield gisteren hare gewone maandelijksche vergadering. Zij werd bijgewoond door de HH. J. van Geuns, J. G. S. van Breda, C. J. Matties, J. L. C. Schroeder van der Kolk, P. Harting, R. Lobatto, R. van Rees, J. W. Delpat, J. van der Hoeven, W. C. H. Starling, F. C. Donders, J. V. Vrolijk, W. H. de Vriese, Blume, J. A. C. Oudemans, F. Dozy en Storm Buysing.

Van de afdeling taal- en letterkunde was de Heer Bosscha tegenwoordig. De voorzitter deelde mede, dat de voorzitter en secretaris dezer afdeling, ingevolge het besluit dezer vergadering, in overleg zijn getre-

den met den voorzitter en secretaris der zuster-afdeeling en door hen besloten is om het voorstel van den Heer Cobet in eene algemeene vergadering te behandelen.

De HH. v. Kerkwijk en Mulder hebben zich verontschuldigd wegens het niet vervullen hunner spreekbeurten.

De Heer Conrad heeft medegedeeld, dat hij, wegens eene wetenschappelijke commissie (doorgraving der landengte van Suez), dezen winter de vergaderingen der academie niet zal kunnen bijwonen. Mogt hij iets in Egypte ten dienste der academie kunnen doen, dan zal hij die gelegenheid niet laten voorbij gaan.

De HH. Schneevogt, Stamkart en van Oordt hebben kennis gegeven verhindert te zijn de vergadering bij te wonen.

De voorzitter leest de adviezen der HH. Pruis van der Hoeven en Sebastian over het voorstel van den Heer Ermerins, strekkende, dat de academie de kosten drage van eene uitgaaf der Hippocratiche schriften. De conclusien zijn, dat die uitgave door de academie wenschelijk is. Deze conclusien zijn met algemeene stemmen goedgekeurd, gelijk ook het voorstel van den Heer Donders, om den Heer Ermerins uit te noodigen, zich ook tot de zuster-afdeeling van de academie met zijn voorstel te wenden. De Heer Blume brengt verslag uit op het in zijne handen gestelde adres van den Heer Dr. F. Dozy aan den minister van binnenlandsche zaken, strekkende om door de intekening op een zeker aantal exemplaren van regeeringswege ondersteund te worden voor de uitgave van de *Briologia Javanica*. De Heer Vrolijk leest het advies van den Heer Miquel over hetzelfde onderwerp. Beide rapporten strekken, om den minister te adviseren, dat het wenschelijk is aan het verzoek van den Heer Dozy te voldoen. In het voorstel van den Heer Blume is tevens geadviseerd, om den minister te verzoeken een aantal dier exemplaren aan de academie af te staan, ten einde ten geschenke te worden gegeven aan vreemde akademien en te strekken tot ruilhandel. De conclusien van de rapporten en het voorstel van den Heer Blume zijn met algemeene stemmen goedgekeurd.

Ter vervulling van zijne spreekbeurt heeft de Heer van Rees eene voordragt gehouden over de verstoojing van licht.

De Heer W. H. de Vriese heeft, daar hij deze spreekbeurt slechts vervulde om gevolg te geven aan de uitnodiging van een ander lid, die door ziekte verhinderd was zijne mededeeling voor heden af te maken, de aandacht der vergadering kortelijk gezegeerd met eene bijdrage tot de kennis van de structuur der orchideeën. Ook deze bijdrage zal opgenomen worden in de verslagen en mededeelingen.

De Heer Oudemans doet mededeeling van eene nieuwe inrigting, door Dr. J. Bosscha Jr. te Leyden gevonden, om langs één telegraafdraad gelijktijdig vier verschillende seinen in tegenovergestelde rigting te zenden. Deze mededeeling zal opgenomen worden in de verslagen en mededeelingen. Daarna is de vergadering gescheiden.

Gisteren avond had er weder eene jaarlijksche proef-aflegging van de vorderingen der leerlingen van de muziekschool, opgericht door de afdeeling Amsterdam van de maatschappij tot *Bevordering der Toonkunst*, in de groote zaal van het *Odion* plaats. Verblijvend is het voor allen, wien de toonkunst en wel voornamelijk de vaderlandsche toonkunst ter harte gaat, te zien, hoe zeer dit nieuwe instituut reeds nu, in de weinige jaren van zijn bestaan, in groei en bleef heeft toegenomen. Maar hoe kan dit ook anders zijn, daar een toonkunstenaar als de Heer J. B. van Bree aan het hoofd staat, en ondersteund wordt door toonkunstenaren als de Heeren W. Smits, Veltkamp, ten Have, Merlen en H. van Bree. Op het onderhavige examen werd door de leerlingen der onderscheiden klassen een aantal instrumentale en vocale stukken uitgevoerd, en wel allen respectievelijk zeer verdienstelijk en met den meesten bijval, voornamelijk de navolgende: *Duet voor Violoncelles* van Kummer, *Strijk-Quartet* van Haydn, *Fantaisie-Caprice* voor viool van Vieuxtemps, *Sonate voor Piano-Forte* in G van L. van Beethoven, *Sonate voor Piano-Forte in as* van L. van Beethoven, *Aufforderung zum Tanze* voor Piano-Forte van C. M. v. Weber, en bovenal ook de zang-oefeningen en zangkoor-uitvoeringen. Bij de strijk-instrumentalisten, die onder de leiding van de HH. ten Have en Merlen staan, verdienen voornamelijk de boomstreek en toon, bij de klavieristen, onder de leiding van den Heer Veltkamp, de aanslag, en bij de vocalisten, onder de leiding van den Heer W. Smits, door stemvorming, stemleiding en zuivere intonatie, en bij alle leerlingen de juistheid, zuiverheid van uitvoering en schakering van voordragt te worden geprezen. Hierbij dient nog gevoegd te worden, dat de directeur J. B. van Bree niet alleen het oppertoezicht over alle vakken en klassen, maar ook de hoogere opleiding in dezelve heeft; alsmede dat zijn zoon, de jonge Heer H. van Bree, als assistent-onderwijzer in al die vakken bezig is. Aangaande de hooge verdiensten van den zangonderwijzer den Heer W. Smits, moeten wij er nog bijvoegen, dat de zang-oefeningen en de zangstukken, die eene zoo bijzondere toetsing verdienen, van zijne eigene compositie zijn. De zeer talrijke vergadering gaf, zoo als reeds gemeld, herhaaldelijk haar bijzonder genoege baren en levendigen bijval te kennen. Mogt deze zoo schoone als nuttige instelling nog lang onder de leiding van den voortreffelijken directeur en van de genoemde verdienstelijke onderwijzers groeijen en bloeijen!

Uit Arnhem wordt gemeld, dat de ambtenaren voor den spoorweg van daar naar Emmerik benoemd zijn, en gelast, zich tegen het einde van de maand op de hun aangewezen standplaatsen te bevinden; dat de weg vermoedelijk den 10den November zal worden geopend, en dat de dienst voor het algemeen op denzelfden den 15den zal beginnen.

Te Eindhoven heeft, bij de keuze van een lid der Prov. Staten van Noord-Brabant, niemand de meerderheid erlangd. Herstemming tusschen de HH. W. Huysmans, die 189, en H. J. Smits, die 83 stemmen erlangden.

Den 25sten dezer is op Mastland, bij Breda, in den ouderdom van 85 jaren, overleden de gepensioneerde luit.-generaal graaf W. van Bijlandt.

Te Leyden bedraagt sedert de vorige opgave het getal der door de cholera aangetastten 6, hersteld 3 en overleden 4; blijvende er alzoo nog in behandeling 12 personen. In het cholera-hospitaal zijn opgenomen van 31 Augustus tot 27 dezer, 63 personen, al 19 mannen, 18 vrouwen en 26 kinderen, waarvan tot gisteren zijn overleden 37 personen, als 12 mannen 8 vrouwen en 17 kinderen.

In Nicuw-Grenada heeft men eene wet uitgevaardigd om de onkosten des burgeroorlogs te dekken, waarbij het tarief van inkomende regten met vijftig per cent wordt verhoogd, in te gaan met den 6den December aanstaande. Evenwel worden inderdaad de tegenwoordige regten slechts met 23 per cent vermeerderd, dewijl bij de wet van 31 Mei 1852 reeds eene vermeerdering van 25 per cent en bij die van 21 Mei 1851 eene andere van 2 per cent voor de manumissie waren voorgeschreven, welke onder de vijftig percent, bepaald bij de wet van 4 Junij 1855, worden begrepen. (Staatscourant)

Onlangs is in Engeland een nieuw werk of liever een herdruk van een oud, maar verloren gewaand hoogst merkwaardig geschrift in het licht verschenen, waaromtrent de volgende wetenswaardige bijzonderheden medegedeeld worden:

Zooals men weet heeft in de 16de eeuw de hervorming in Duitschland ook in Italie talrijke hervormende bewegingen te weeg gebracht. Naauwelijks bleef eene der menigvuldige hogescholen of een der kleine vorstendommen van Opper- en Beneden-Italie daarvan vrij. Zoo had Napels zijn Juan Valdez, Pavia zijn Curio, Ferrara zijn Marco Antonio Flaminco, terwijl Schino van Siena met zijne allerwege gehouden predicatien aan geheel Italie toebehoorde. Zelfs Rome telde in het midden zijner kardinalen, wij noemen slechts Contarini en Morone, meer dan een man, die van zijne sympathie met de Wittenberger geloofsrigting geen geheim maakte. Maar onder alles wat in dezen geest geschreven en door den druk wijd en zijd verspreid werd, stak vooral een boekje uit, dat te Venetie het eerst in 1542 onder den titel: *Oer de Weldaad van Christus*, in de landstaal verscheen. Dit kleine geschrift vond zoo grooten bijval, dat binnen eene tijdruimte van 6 jaren 40,000 Venetiaansche en bovendien nog ontelbare Modena en elders gedrukte exempl. onder de Italiaansche bevolking verspreid werden. De hoofdstelling in dit boek was de regtvaardiging door het geloof, maar het ademde geheel en al een bijbelschen, vooral een Paulinischen geest; het krachtig en fiksche verzet tegen de heerschende leer en praktijk was in het oog loopend; de bewijstare was vol geest en trefend. Geen wonder dan ook, dat het aan hevige vervolging der destijds met nieuw leven bezielde Inquisitie geenszins ontbrak; volgens den bekenden geschiedschrijver C. Ranke werden geheele brandstapels van in beslag genomen exemplaren opgericht en ten vure doeld. Het gevolg daarvan was, dat weldra een exemplaar van de *Weldaad van Christus* tot de grootste zeldzaamheden behoorde. Toen men dertig jaren daarna eene Engelsche vertaling van dit werkje maakte, nadat reeds te voren eene Fransche, Spaansche ja zelfs eene Kroatische vertaling verschenen was, moest men zich vergenoegen, die naar den Franschen, in plaats van naar den verdwenen Italiaanschen tekst, te vervaardigen. Maar ook deze vertalingen hadden hetzelfde lot als de oorspronkelijke tekst. Want gedurende geruimen tijd schieen het onmogelijk het een of ander exemplaar in de Europeesche bibliotheken aan te treffen. De genoemde geschiedschrijver Ranke en de Eng. schrijver Macauley gaan zelfs zoover van te wanhopen aan het terugvinden van het werkje, de laatste stelt deze hoop even gering als die, welke men heeft, om de verlorene boeken van Titus Livius terug te vinden. Des te heuglijker en verblijnder is het bericht, dat onlangs te Cambridge uit de boekverzameling van het St. Johns College een exemplaar van den Italiaanschen tekst zelve, gedrukt te Venetie in 1543, te voorschijn gebracht werd. Dit exemplaar heeft de bekende geleerde Churchhill Babington, te Cambridge, met de grootst mogelijke getrouwenheid doen afdrukken en een ouden Franschen tekst daarbij gevoegd, welke beide in hetzelfde College zijn gevonden. Zonderling

genoeg is nog, voor dat deze Cambridge uitgeave verscheen, ook te Leipzig eene Duitsche vertaling met oorspronkelijken Italiaanschen tekst in het licht verschenen, zoodat het verloren gewaand merkwaardige boek tegelijkertijd aan vier verschillende natiën, de Italiaansche, Fransche, Engelsche en Duitsche, geschonken werd. En inderdaad is dit geschenk grooten dank en algemeene aandacht alzins waardig; want niet alleen verrijkt het de letterkunde met eene historische merkwaardigheid en voert ons te midden der godsdienstige beweging van Italie in een voor de kerk zoo hoogst belangrijk tijperk, maar bovendien zijn wij daardoor in het bezit gekomen van eene der degelijkste, geestrijkste en stichtelijkste geschriften over de regtvaardiging door het geloof, over het geloofsleven in geest en in waarheid. Zeer belangrijk is daarbij ook de vraag omtrent den waarde van dit werkje. Zooals men weet, is de naam van dezen schrijver even als het geschrift zelf tot in den jongsten tijd in duisternis gehuld gebleven en noch Ranke noch Gieseler kunnen omtrent dit punt enig licht verspreiden. Dank zij den teruggevonden tekst, schijnt het thans volkomen bewezen te zijn, dat het geschrift door niemand anders vervaardigd is dan door Aonio Paleario, dien uitstekend klassieke geleerde en beroemden hoogleraar te Siena, die door zijne grondige kennis van het Latijn met Virgilius en Cicero wedijverde, een man, die als onverschrokken voorvechter in den grootschen strijd voor geloof en zaligheid reeds lang gunstig bekend stond. De Duitsche uitgave bevat omtrent dit vraagstuk eene zeer belangrijke verhandeling, welke bij niemand twijfel zal overlaten, door wien de weldaad van Christus met zwaarsprekende tong aan de Roomsche geloofsbroeders verkondigd is geworden.

* 's GRAVENHAGE, 27 Oct. Het uitwendige van de Willemskerk is voltooid en biedt, van het Willemspark af gezien, een schoon gezicht aan. Het zal wel niet noodig zijn te herinneren, hoe de Protestantische gemeente in het bezit van dat gebouw is gekomen; het wordt vermeld door het eenvoudige opschrift, dat zich in een steen aan den toren bevindt. Men vindt in het front W. ANNO 1846 II, als stichter van het gebouw toegevoegd eene andere bestemming, waarvan de eerste steen is gelegd door Hoogsteleerling, thans de Groothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach; ter rechterzijde leest men: «Door Willem III geschonken in 1853» en ter linkerzijde: «Tot kerk herbouwd in 1854-1856.» Zie hier eenige bijzonderheden over dit tegenwoordig indrukwekkend gebouw. Er zijn in den toren zware klokken aangebragt en het uurwerk is met drie uurwijzersplaten voorzien. Het geheele kerkgebouw bevat 30 lichtkozijnen. Met de inwendige inrigting houdt men zich thans bezig. Er zijn reeds vele zitbanken geplaatst. Men heeft van dat ruime gebouw ter wederzijde gedeelten afgezonderd, zooal voor eene kosterswoning als voor de kamers der leden van den kerkeraad; in het midden der kerk is de predikstoel geplaatst; daar waar tegenover zich de loge voor de koninklijke familie bevindt; daarboven zal het orgel geplaatst worden. In het vierkant bevinden zich drie ruime galerijen; de zitplaatsen zijn zoodanig inrigt, dat men van alle zijden den leeraar in het gezigt heeft. In afwachting van de voltoojing van dit kerkgebouw, twijfelt men niet of men zal zich reeds nu een denkbeeld van den omvang en de inrigting kunnen vormen en het schoone geschenk waarden, door onze geëerbiedigden Koning aan de gemeente geschonken.

* 's GRAVENHAGE, 28 Oct. Z. D. H. de Hertog van Saksen-Weimar, benevens H. D. dochter, hebben heden morgen de godsdienstverrichting in de Luth. Kerk bijgewoond, onder het gehoor van Ds. Kramer.

* LEYDEN, 27 Oct. De gemeenteraad heeft een voorstel, strekkende om op het vroeger genomen besluit, tot behoud van de belasting op het gemeen, terug te komen, verworpen.

* HELVOETSLSUIS, 27 Oct. Het vertrek van Zr. Ms. schoone-bruid Makassar, komm. luit. 1ste kl. E. J. Buys, naar de Middellandsche Zee, is bepaald op 1 Nov. e. k.

* STEENWIJK, 27 Oct. Bij gelegenheid van het maken van eene nieuwen uitgang uit de stad en daarvoor plaats hebbende uitgravingen zijn een aanzienlijk deel van de overblijfselen der voormalige Onna Poort en daarbij behoorende werken weder aan het licht gekomen. Deze overblijfselen hebben om derzelver antieke vormen en bouwoude uit het oogpunt van historische herinneringen veel waarde, en wekken dan ook in hooge mate de belangstelling op. Door het gemeentebestuur zijn maatregelen genomen om, alvorens tot de slooping derzelve worde overgegaan, die overblijfselen eerst in hun geheel te ontblooten en zichtbaar te maken, ten einde al dan beter over de waarde te kunnen oordeelen. Zij bestaan echter uit alleen uit fundamenten van buitengewone zwaarte; alleen twee zijnen en eene boog alsmede het onderste gedeelte van eene daaraan grenzende toren met daarin zich bevindenden wenteltrap zijn nog in water; terwijl men om onderscheidene redenen vermoedt, dat onder deze watermenten nog een kelder zal gevonden worden. De bouwoude werken en ander getuigt van hoogen ouderdom. Voorwerpen van enige waarde of antiekiteit zijn tot dusverre nog niet gevonden. Het was tegen de Poort, dat bij de belegering van Steenwijk in het jaar 1592 door Prins Maurits de voornaamste aanval was gericht; twee mijnen werden tegen de dezelve gelegd, doch deden niet de verwachte uitwerking. Tegenover de Poort ontving Prins Maurits eene kogel in den linkerarm, en bij de dezer sneuvelde een zijner beste en geliefde staf-officieren, de Hopman Willem van Dorp, wiens graf nog in de kleine kerk alhier aanwezig is. Sommige der zoo even beschrevene muren dragen nog duidelijk de sporen van de werking der tegen dezelve aangebragte mijnen.

* MUGGENBEET, 26 Oct. Het lijk van J. W., die (zie H. B. 7448) voor een paar dagen over boord viel, is alhier na een dag zoeken, in het water opgevist.

BREDA, 27 Oct. Het examen van onderofficieren uit het leger ter bevordering tot 2den luitenant, zal op den 12den der volgende maand, bij de koninklijke akademie voor de zee- en landmagt aanvangen, en daaraan zullen deelnemen 21 onderofficieren der infanterie, 1 der cavallerie en 2 der artillerie. De commissie is zamengesteld als volgt: president, Z. Exc. de luitenant-generaal Verhorst, inspecteur der infanterie; leden, de kolonel Walther, gouverneur der koninkl. akad. voor de zee- en landmagt, de luit.-kolonel Engelberts, kommandant van het 2de regement vesting-artillerie, de kapiteins Ravens van het regement grenadiers en jagers, Canselaar van het 5de regement infanterie, Smeek van het 2de regement vesting-artillerie en de ritmeester de Bruyn van het 2de regement dragonders; secretaris de 1ste luit. Kempers, adjudant van den gouverneur der Akademie. (B. C.)

* VUGHT, 26 Oct. Wij haasten ons te berigten, dat de ontslagen veldwachter dezer gemeente zich niet heeft ophangen. Evenwel was het gerucht daarvan zeer algemeen en werd daarvan zelfs door personen, die wel meenden geïnformeerd te wezen, gesproken. Aanleiding tot het gerucht schijnt geweest te zijn, dat de bedoelde ontslagen veldwachter spoorloos is verdwenen. Men zegt nu, dat hij zich naar het Limburgsche zou hebben begeven.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 27 Oct. Tarwe, 154 2/3 wib. Poolsche f 570; 161 2/3 n. Hoogl. Kleefs. f 585; 155 2/3 w. Meursche f 535. Rogge, 141 2/3 w. Stokb. bij partij f 365; 148 2/3 w. gear. Zweedsche en dito Deensche beiden f 375.

SCHIEDAM, 27 Oct. Rogge, verkocht: 148 2/3 w. gear. Zweedsche en Deensche f 375 3/4; 146 2/3 w. gear. Deensche f 370 3/4. — Montwijn f 23; Jenever f 28.50; Amsterd. Proef f 29.75.

LEYDEN, 27 Oct. Boter van f 53 tot 58.

LEEUWARDEN, 26 Oct. De aanvoeren van Granen waren heden zeer gering en minder groot dan de vorige week, en de handel was over het geheel meer geanimeerd. Tarwe ondervond meer vraag en gereedelijk werd daarvoor 50 a 60 c. meer bedongen; 124, 126 w. puike f 15.50.75; 122, 124 w. knappe f 14.50, 15.25 en ligtere soorten f 14.50; roode w. nig aan en meest in de ligtere soorten, verkocht 124 w. knappe f 15.35.40. — Rogge Van jarige witte werd 123 w. knappe voor f 15.75 aangeboden; 120, over het geheel hooger gehouden, doch ongeveer als voren verkocht; 120, 122 w. nieuwe f 11.80, 12.10. — *Boekweit* met goeden kooplast, 200 voor cons. als speculatie 15 a 25 c. hooger verkocht; 119, 118 w. Veen Zand f 9.70.80; 116, 118, 119 w. dito f 9.20, 9.60, en 117, 118 w. daarvoor f 8.80.85. — Winter-Garst ongeveer 30 cents hooger en daarvoor aan onze pelders vrij goed te plaatsen; 98, 100 w. f 7.25.40.50 en ligtere soorten, zoo Winter als Zomer, voor voeragie f 6.25.75 naar kwal. — *Haver* ongeveer 20 c. hooger met vrij goeden kooplast; 80, 82 f 4.35.40.50. — f 5.15; 78, 80 w. ord. f 4.65.70, 4.80.85 en 72, 74 w. Voor f 4.35.40.50. — *Gort* met meer kooplast tot ruim vorige prijzen verkocht; grove f 12.75, f 13.25, betere soort f 13.75, 15 en beste f 15.25, 16. — *Groene Ervten*, weinig geveld en als voren verkocht. — *Koolzaad* met weinig handel, puik f 17.50, 18 en 2de soort f 16.50, 17. — *Zomerzaad* met weinig handel en te noteren van f 13 tot f 15.50 naar kwal. — *Lijnzaad* in de puikste soorten meer gevraagd en verkocht puik f 15.25.40 en geringere f 12.50, 14. — *Boter* f 46.

De ongunstige stemming, die sedert enige weken de veemarkt beheerscht, duurde ook heden voort. Vooral was dit het geval met de koeijen, die niet dan tegen veel verlaagde prijzen konden worden verkocht. Varkens, Schapen en Kalveren ondervonden mede eene nog al merkelijke prijsvermindering. De aanvoeren van alle soorten waren weder zeer groot. GRONINGEN, 26 Oct. Tarwe meest in een doen. — *Boekweit* bij iets meerder prijzen sloopend afgegaan, f 116 w. f 11.15. — *Boekweit* bij iets meerder aanvoer 10 c. verlaagd en nog voor een goed deel onverkocht gebleven, 116 w. zwarte Zand f 8.45. — *Garst* minder aangeboden en hoofzakelijk van pelders meer bedongen; 96 w. Winter f 7.35; 99 w. Zomer

77.50 en 107 w Knobbe f 7.90. — Dikke Haver iets lager afgegeven, bleef tot f 5.20 aangeboden, witte en zwarte Voer meest in een doez. 72 f 4.45 en 72 w zwarte f 4.30. — Boonen en Gort ruim prijshoudend en Koolzaad vooral in de beste soorten begeerd en hooger verkocht, zijnde van het beste Oostvriesch eenige partijen verkocht tot f 17.90. — Zomerzaad ook iets aangenamer. — Raapolie f 553. — Lijnolie f 447.

ANTWERPEN, 27 Oct. De 3964 st. gear. Montevideo Huiden, per Tillisch, die gisteren aan de markt gebracht zijn, werden en bloc afgedaan a 60 c. — Van bruine Amerik. Harst zijn heden weder ca. 2000 v. verhandeld van f 3 1/2 a 3 1/4; de 1000 v., gisteren gemeld, zijn verkocht tot f 3 1/2 en niet a f 2 1/2, zoo als abusief was opgegeven. — Granen met meer handel tot onveranderde prijzen. Men heeft afgedaan ca. 800 hect. witte Spaansche Tarwe, op levering van Holland, a f 21 1/2 en eenige honderd hect. Deense ca. f 21 1/2. Voor ca. 2000 hect. Amerik. Maïs besteedde men f 10 1/2 en ca. 2000 hect. dito van Galatz werden tot gemeinen prijs afgedaan. In Amerik. Rogge hadden vrij belangrijke omzettingen plaats op levering, bestaande uit nagenoeg 6000 hect. tot f 13 1/2; voor inl. Rogge heeft men f 13 1/2 betaald; nieuwe Engelsche Garst bedong f 10 en Polder dito f 10 1/2.

HAMBURG, 26 Oct. Koffij stil; op speculatie werd in deze week weder niets gedaan, de voornaamste houders zijn echter niet geneigd tot lagere prijzen te realiseren; de verkoopen hebben zich bepaald tot 4500 b. Brazil van 4 1/2 a 5 1/2 sch. en 2500 b. Lauayra van 5 1/2 a 6 1/2 sch. — Voor Ruwe Suiker was aanhoudend kooplust en voor alle bruine soorten heeft men een avans van ca. 6 a 8 sch. bedongen. De verkoopen bestonden uit ca. 200 k. bruin Bahia, zeilende a 25 sch. en in loco ca. 3000 k. bruin, geel en wit Havana, en 1000 z. bruin Bahia en Manilla tot 18 a 20 mb. — Geraffineerde Suiker zeer vast met belangrijke omzet. — Rijst minder levendig, evenwel vast prijshoudend. — Huiden vast en onveranderd. — Specerijen: Van Cassia Lignea werden 500 k. tot 13 sch. verkocht; Peper onveranderd; Piment weinig begeerd en iets duurwer. — Raapolie met weinig handel, de prijzen zijn nominaal per Oct. 55 1/2, Mei 35 mb. — Lijnolie tot 29 1/2 te koop. — Van Cochín Cocosolie zijn ca. 50,000 f ter verzending gedaan. — Traan onveranderd. — Teer werd ter verzending gekocht, dunne 15 a 16, dikke 14 1/2 mb. — In gele Talk is iets tot 36 a 36 1/2 mb. afgedaan. — Granen stil en met zeer weinig handel, de prijzen van Tarwe en Rogge in loco zijn a 2 rd. lager. — **CEPHALONIA**, 16 Oct. In Krenten heeft zich de omzet gedurende deze week hoofdzakelijk bepaald tot partijen van defecte en zieke kwaliteit, gedeeltelijk voor Engeland en het restant voor Triëst. Men heeft ook eenige partijen goede tweede soort gekocht tot 112 col. Hetgeen nog onverkocht is, wordt geschat op ca. 120 miel. te koop, die op 120 col. gehouden worden en 150 miel. goede bijsoort, waarvoor men 110 col. vraagt. De uitvoer tot heden bedraagt 4,043,366 f.

PATRAS, 15 Oct. Krenten zijn bij voortdurend willig gestemd, en van bijsoort zijn eenige partijtjes tot 50 a 70 col. verhandeld, grootendeels voor Engeland.

LONDON, 26 Oct. Koffij flauw, de prijzen zijn in deze week 6 p. gedaald en de omzet was zeer beperkt. Uit de hand heeft men afgedaan 500 b. ordinaire native Ceylon van 48.6 a 49 sch. en in veiling werd mooie kwal. op 51 sch. gehouden en 50.6 vergeefs geboden. In vreemde soorten is niets gedaan; er is eenige vraag naar zeilende ladingen Rio. Naar Suiker is de vraag gedurende de geheele week zeer levendig geweest en de prijzen, die successievelijk gestegen zijn, blijven heden 1.6 a 2 sch. hooger dan verleden Vrijdag. Het artikel is zeer ferm en den verminderden voorraad in aanmerking nemende, laat het zich allezins aanzien, dat de markt gedurende eenigen tijd hare rijzende stemming zal behouden. De veilingen waren vrij belangrijke en alles heeft niemers gevonden; uit de hand hebben aanzienlijke omzettingen plaats gehad; van Havana Suiker hebben 600 k., liggende te Havre, alhier nemers gevonden tot 29.6 en 31 sch. voor N°. 12 en 13 en voor 200 ton Java (te Rotterdam) is 31 sch. met inbegrip der vracht besteed. — Geraffineerde Suiker mede 1.6 a 2 sch. hooger. — Rijst was deze week flauw en met weinig handel, doch heden was er meer kooplust en werden 5000 b. Bengaal tot gesoutheerde prijzen verhandeld, middel a goed middel blank van 15.3 a 15.9. Gepeld Patna mede meer gevraagd en voor 40 v. gep. Carolina werd 38 sch. bedongen. — Talk 63 sch.

LONDON, 26 Oct. Daar de houders van inl. Tarwe geen lagere prijzen wilden aannemen, werden slechts kleinigheden tot de notering van H. Maandag genomen; ook in vreemde ging weinig om, doch werden ook daarvoor de laatst bestede prijzen bedongen. Overige Graansoorten mede onveranderd. De Veemarkt was slechts matig voortzien en de prijzen van 11. Maandag waren niet dan met moeite te bedingen.

CEYLON, 15 Sept. In Koffij zijn eenige contracten gesloten tot 35 a 35.6 voor native Ceylon. Van Plantation zijn de eerste nieuwe afleveringen aan de markt; men spreekt van belangrijke afdoeningen, doch de prijzen zijn niet bekend geworden; er moet echter boven de 9 sch. pr. bushel, in Colombo geleverd, betaald zijn. Eene partij van 4000 bush., geleverd te Gampolo, werd laatstelijk tot 8 sch. 1 p. verhandeld en tot 8.3 weder verkocht. — Cocosolie is tot 13 £ afgedaan. — Kaneel met eenigen omzet tot 9 1/2 a 9 3/4 voor goede kwaliteit. — Vruchten lager, 4 £ 10 voor Koffij in vaen en 3.10 in balen. Koers op Londen 7 pCt. disconto.

Fondsen en Beursstijdingen.

LONDON, Vrijdag 26 Oct. Consols kont. 88 a 88 1/2; Dito op tijd 88 a 88 1/2; Braz. 5 pCt. 98 a 100; Dito 4 1/2 pCt. 91 a 93; Buenos Ayres 53 a 55; Denem. 3 pCt. 81 a 84; Dito 5 pCt. 100 a 102; Russen 4 1/2 pCt. 85 a 87; Dito 5 pCt. 95 a 98; Mexic. 3 pCt. 19 1/2 a 20; Venez. 4 1/2 pCt. 25 1/2 a 26 1/2; Dito Uitg. 1 1/2 pCt. 10 1/2 a 11 1/2; Grenada 2 1/2 pCt. 18 a 20; Dito Uitg. 6 a 7; Ecuador 4 1/2 a 4 3/4; Peru 4 1/2 pCt. 71 a 73; Dito 3 pCt. 51 a 53; Holl. 2 1/2 pCt. 63 1/2 a 64 1/2; Dito 4 pCt. 93 1/2 a 94 1/2; Dito Rijnspl. 3 a 3 1/2 disc.; Spanje 3 pCt. 37 1/2 a 38; Dito 1 1/2 pCt. 19 1/2 a 20; Dito Coup. Cert. 4 a 4 1/2; Dito Amort. 7 1/2 a 8; Portug. 3 pCt. 43 a 45; Sardinië 5 pCt. 83 1/2 a 84 1/2; Turksche 6 pCt. 79 a 81. — Wissel: Amst. k. z. f 11.17; Dito 3/m. f 11.19 1/2.

De Engelsche fondsenmarkt was heden zeer kalm met weinig affaire of variatie. De vraag naar geld was matig, er werd ruim aan voldaan en de disconterende huizen schijnen zoo gretig niet meer te zijn met geld a deposito op te nemen. Er blijft echter nog altijd groote onzekerheid omtrent de toekomst bestaan, en het opstapelen van kapitalen duurt vrij algemeen voort. Ondanks den haghelijken toestand der Russen in de Krim en het gerucht dat de Fransche bank 25 frs. en 50 frs. bankbiljetten zal uitgeven, hetwelk in andere tijden eene groote rijzing in de fondsen zou hebben te weeg gebracht, had zulks niet plaats, aangezien men algemeen verzeekt, dat er een misverstand tusschen Engeland en de Ver. Staten is opgerezen, waardoor botsingen zouden kunnen ontstaan.

De vreemde fondsen waren over het algemeen flauw gestemd, alleen Portug. waren gevraagd. De gisteren bekend gemaakte documenten betreffende de schuld van New-Grenada maakten geen invloed op den prijs der Grenadische schuldbrieven; er is eene vergadering van fondsenhouders tegen den 5den November aanstaande bijeengeroepen.

Volgens de officiële prijscourant is gedaan: Consols a 88 1/2, 87 1/2, 88 1/2; 6 pCt. Chili 99; Ecuador 4 1/2; Mexic. 19 1/2; 4 1/2 pCt. Peru 72; 4 pCt. Portug. 44; 4 1/2 pCt. Russen 86 1/2, 85; 5 pCt. Sardinië 83 1/2, 84, 83 1/2; 6 pCt. Turksche 73 1/2, 79; 4 pCt. Dito 24 1/2, 3 disc.

BREMEN, Vrijdag 26 Oct. Wissel: Amst. kz. 130; 2/m. 129.

ROTTERDAM, Zaterdag 27 Oct. N. W. S. 2 1/2 pCt. 62 1/2, Dito 4 pCt. 92; Portug. 39 1/2; Metall. te Amst. 73 1/2; Brazil 99; Grenada Onb. 17 1/2.

Scheepstijdingen.

Gepraaid, 13 Sept., op 7° 30' N. Br., 21° W. L.: Castor, Esinck, Amst. n. Bat. — 16 Sept.; op 12° 7' W. L.: Batavia, Lammers van Bueren, Rott. n. Akyab.

CUXHAVEN, 26 Oct. Het stoomschip Gouverneur van Ewijk, Bakama, van Hamburg n. Amst., is met schade aan de machine heden uit zee teruggekomen, en hier ter reede geankerd.

DANTZIG, 24 Oct., Pieter, de Weerd, Harlingen. — Christina Johanna Stuitje, Amst.

ANTWERPEN, 27 Oct.; Compact goede Trouw, de Vries, New-Castle.

CORUNHA, 16 Oct.; Astrea, Oldenburger, Amst.

VIGO, 10 Oct.; Hermanna, Das, Das, v. Hamburg n. Cadix.

Rivier-Berigten.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.

A. Elberts, Frankfort N°. 19, n. Frankfort. — P. Kroll, Pauline, n. Ludwigham en Mannheim. — P. J. Balk, V. Rebecca, n. Wesel. — B. Kirchsreiber, Mainz N°. 4, n. Mainz. — M. Ludwig, Stift Neuburg, n. Heilbronn. — W. Vogels, Köln N°. 1, n. Keulen. — F. Kuse, Niederrein N°. 12, n. Dusseldorf en Neuss. — J. M. Kimpel, die Harmonie, n. Mannheim.

Afgev. 25 Oct.: A. Balk, Alma, n. Wesel. — G. Fongers, Johanna, n. Dusseldorf. — J. v. d. Poll, Diana, n. Urdingen. — 26 Oct.; G. W. Scholten, Köln N°. 8, n. Keulen. — 27 Oct.; H. G. Hoenderop, Mercuur, n. Duisburg.

ARNHEM, 27 Oct. Rijnhoogte 2 el 1 p., gev. 5 d.

KEULEN, 27 Oct. Aangekomen F. Noll met 3211 c., Joh. Noll Jzn. met 4512 c. en Jos. Noll met 3198 c., alle van Rott. Rijnhoogte 8 vt. 10 d. Keulsch (8 vt. 7 d. Rijn).

Gisteren zijn nog aangekomen J. R. Wilson, met 4470 c. v. Amst., Th. Singendonk met 6835 c. en J. v. Emster met 6142 c. v. Rott.

ROTTERDAM.

HAVRE, Admiraal Verhuell, ...: 14 k. Kaardebollen, Preston en Co.; 122 z. Koffij, J. H. Claus en J. Raulino; 54 z. Koffij, C. Hemmann en Co.; 93 z. Diverse, Diverse; 800 Paardenhuiden, 41 b. gedr. Huiden, 94 z. Koffij, 25 z. Cacao, 1532 Pijpduigen, Order.

DORDRECHT.

CARDIFF, Vrouw Clara, Staal: 4828 st., 1649 pl., 180 b. IJzer, Willem Kolkman.

ANTWERPEN.

BUENOS-AYRES, ..., Courier: 6421 st. Huiden, Osterreich en Schmidt, 886 st. Huiden, Order.

HAMBURG.

RIO JANEIRO, Nicolaus, Engels: 2204 b. Koffij, Order.

BREMEN.

NEW-YORK, Washington, Cavendy: 1534 vaten Meel, Diverse.

NEW-YORK, Fosca Helena, Visser: De Heer J. G. H. Hoffman, met Vrouw en 4 Dochters.

Aangekomen Passagiers.

PER TELEGRAAF.

LONDON, Zaterdag 27 October.

De HH. Strahan, Bates en Paul zijn wegens frauduleus bankroet veroordeeld tot deportatie van 14 jaren.

De Globe wederspreekt het gerucht, dat Lord John Russell zich bij de vredespartij zal aansluiten. Hij zal integendeel Lord Palmerston ondersteunen.

WEENEN, Zaterdag 27 Oct. Metalliek 75; Dito Nationale 79; Loten 98; Bank-Act. 1028. — Wissel: Londen 11.04; Parijs 132 1/2; Zilver 16. Het Credit-Mobilier is genomen door den Hr. Rothschild in vereniging met de HH. Laemel en Haber.

DANTZIG, HEDEN Zondag 28 October.

Het stoomschip Driver, den 23sten van Nargen vertrokken, is gisteren avond laat hier binnengekomen. De vloot, die nog altijd bij Nargen ligt, was door een geweldigen storm overvallen geworden. Er was nog niets omtrent de overwintering beslist.

PARIS, Zaterdag 27 Oct. Fransche 3 pCts. 64.25; Dito 4 1/2 pCt. 90.50; Spanje 3 pCt. 32 1/2; Dito 1 1/2 pCt. 19 1/2; Fransch-Oostenr. Actien 720.

MARSEILLE, HEDEN, Zondag 28 October.

Er zijn berichten uit Athene ontvangen, loopende tot den 20sten. Het ministerie had, na de weigering van Tricoups, om de betrekking van minister van buitenlandsche zaken te aanvaarden, eene wijziging ondergaan. Bulgaros, president van den ministerraad, was ad interim belast met de portefeuille van buitenlandsche zaken. Sillivergos was vervangen door Condor; Sarlo was tot prefect van politie en Cristo Paulo tot minister van eeredienst en onderwijs benoemd. De andere ministers waren in hunne betrekkingen gehandhaafd.

Osman-Pacha, door den Sultan benoemd tot gezant te Tripoli, was den 21sten van Malta naar zijnen post vertrokken. De Bey van Tunis was door den Sultan tot Musscha benoemd.

MADRID, Vrijdag 26 Oct. 3 pCt. 33.20; Dito 1 1/2 pCt. 19.60.

HELLEVOETSLOUIS, HEDEN, Zondag 28 Oct.; vertrokken: Equator, Appel, Batavia. — Lammechina Elizabeth Gersen, Akyab. — Cornelis Bernard Eduard, Kleinhouwer, Bat. — Odelia Margaretha, Hazelhoff, Hongkong. — De Beurs van Rotterdam, de Vos, Cardiff. — Princes Charlotte, Harmsen, Marseille.

BROUWERSHAVEN, HEDEN, Zondag 28 Oct.; vertrokken: Sara Lydia, van der Tak, Batavia. — Amboina, Tromp, Kaap de Goede Hoop. — Admiraal Kinsbergen, Bouman, Akyab.

EFFECTEN-SOCIETEIT TEN HALF VIJF VIJF VIJF.

AMSTERDAM, Zondag 28 October.

Heden zijn hoogst onbeduidende postjes Spaansche 1 1/2 pCts. a 19; Metalliek 5 pCts a 62 1/2 en Onbep. Grenada a 17 1/2 verhandeld.

TENTOONSTELLING VAN SCHILDERIEN, ENZ. IN ARTI ET AMICITIAE.

Onder de landschappen merken wij vele verdienstelijke stukken op, en onder deze wel bijzonder het „Noordsch landschap, door Hans Gudde.“ Hoe schoon en indrukwekkend is dit grootsch natuurtaferel! Kan men met meer waarheid het zonnelicht afmalen? Echter valt het niet te ontkennen, dat dergelijke landschappen, hoe waar als overdruk der natuur, bij al het hoog poëtische, evenwel het bevallige, het aangenaam boeiende missen.

Ook de Heer Lindlar zond ons weder een zijner Zwitsorsche landschappen, als altijd helder en frisch van toon. Zijn stijl draagt blijken van een geoeffend penseel; jammer is het echter, dat sommige partijen zoo scherp en daardoor minder harmonisch van kleur zijn.

De Hr. Haanedoes is ditmaal al zeer gelukkig geweest. De waterval is zoo wel van koloriet als ordonnantie en tekening, het beste stuk, dat wij tot hertoe van dezen kunstenaar zagen.

Ook de Hr. Westendorp debuteerde met zijn „heidegezigte“ zeer gelukkig; hij onderscheidt zich door eene breede opvatting van licht en bruin, wij voorspellen hem succes, zoo hij op den ingeslagen weg voortgaande, van lieverlede zoowel toon als behandeling meer zal weten te soignieren.

Twee goed doorwerkte stukken leverde de Hr. van den Sande Bakhuizen; het duingezigt van den Hr. van den Sande Bakhuizen Jr., bevat vele schoone partijen, vooral op den tweeden en derden grond. Minder gelukkig is hij geslaagd in den voorgrond; hier mist het, door eene enigszins overdrevene kleurschakering, het eigenaardig karakter van zand.

De Heer Stortebeker heeft belangrijke vorderingen gemaakt, getuige daarvan zijn Landschap met rustend vee, even waar, als breed van stijl behandeld.

Het Maasgezigte bij morgenstond, door den Heer Roth, is met zorg behandeld; als schilderij is dit algemeen over het landschap verspreide rooskleur niet verkieslijk; ware het verschieft in een meer nevelachtigen toon gehouden, zeker zoude het geheel hierdoor veel in aangenaamheid winnen.

De Heer J. F. van Deventer leverde twee stukken; beide bevatten hooge verdiensten, wij geven echter de voorkeur, zoo om het meer boeiende als om de harmonie der kleurschakering, aan het riviergezigte, dit mag teregt onder de beste der geüpseerde landschappen worden gerangschikt, het is een aller behagelijkste overdruk der natuur.

Schoon en indrukwekkend is het Noordsche taferel door den Hr. Hendriks; het verplaatst den beschouwer zoo geheel in die woeste, poëtische streken, daar, waar bergen en valeijen als in eenen verlichten nevel zwemmen.

De Hr. Lieste gaf twee uitmuntende bewijzen van zijn gelukkig talent. Vooral in het met zoo veel zorg en natuurstudie behandelde „Poeltje“ boeit hij den algemeenen kunstzin. Planten, struiken, geboomte, alles is met evenveel gemak en zorg behandeld, en hoe eenvoudig dit natuurtooneel ook moge zijn, men voelt zich geroepen, het bij herhaling te beschouwen.

Opmerkelijk zijn de snelle vorderingen van den Hr. Kruseman van Elten. Zijne beide ingezonden „Heidegezigten“ trekken de algemeene aandacht in hooge mate tot zich; hij heeft zich vooral door het kapitaalste dezer beide, als in eenen forschen sprong, in de rij onzer geachtste landschapchilders geplaatst door zijne keurige penseelsbehandeling, gelukkig koloriet en hoogst nauwkeurige nabootsing der onnoemelijke accidenten, welke de heidegronden opleveren; ware de lucht algemeen fijner van toon, wij zouden niet weten wat de scherpste kritiek met grond nog zoude kunnen aanvegen.

grootste, een 'Landschap genomen in de provincie Namen, hoezeer mede het karakter dragende van getrouwe natuurstudie en breede opvatting van licht en bruin, vereenigt in zich het indrukwekkend poëtische, en wint bij ieder herhaalde beschouwing. Wij vinden in zijne werken dien breeden krachtigen stijl terug van Hobbema en Ruisdal, hoezeer in vele opzichten, weder anders dan deze beide gewijzigd.

Van den Hr. Girardet zagen wij vroeger beter en bevalliger ordonnantie; zijne boomen hebben ditmaal te veel van koraalgewassen om te kunnen bevallen.

Als getrouwe natuur-nabootsing verdient vooral de schilderij door den Heer de Haas „Jong Vee aan den oever van eene rivier“ vermeld te worden.

Van den Heer E. Verboeckhoven hadden wij iets beters verwacht. Het door hem geleverde beantwoordt geenzins aan zijne vroegere werken, welke zich steeds door eene hoogst delicate penseelsbehandeling onderscheiden.

Van den Heer W. Verschuur vinden wij twee stukken waarvan het grootste van eene veelomvattende ordonnantie: „Eene dorpspaar-denmarkt“ is. Wij vinden hierin weder onmiskenbare blijken van talent en geoeffende penseelsbehandeling. In het kleinere is eene meerder strenge teekening en fijnheid van toon.

Wij herinneren ons niet vroeger iets van den Heer van Ingen te hebben aangetroffen en noemen alzoo zijne „Afgespannen ploegpaarden nabij eene Landhoeve“ een zeer gelukkig debut; wij vinden vooral in zijn werk eene doorstralende zucht, om de voorwerpen ieder naar zijnen aard de juiste gehalte toe te voegen. eene loffelijke hoedanigheid, welke helaas bij vele kunstenaars van gevestigden naam dikwerf over het hoofd wordt gezien.

De Heeren de Gempt en Cunaeus hebben beiden ook weder, de een meer, de ander minder, bewijzen van naiviteit en geoeffende penseelsbehandeling geleverd.

Onder de stadsgezigten vinden wij drie stukken van den Heer Karsen, allen waardig dezen meester, zoowel door rijkdom als fraaiheid van lijnen als door hun zilverachtigen helderen toon. Bovenal boeit ons echter het grootste dezer drie. „Eene stad ter wederzijde eener rijk met vaartuigen gestoffeerde rivier gelegen.“ Hoe aangenaam en gemakkelijker glijdt het oog langs die afwisselende gebouwen en meesterlijk uitvoerig behandelde steenen kaden, naar het midden der rivier, en dwaalt langs den zilveren stroom aan de overzijde, de kaden en menigte van gebouwen rond; overal is ruimte en lichtspeling tot in het verest verschieft.

En met welk eene zorg zijn de geringste deelen van dit fraaije kabinet-stukje behandeld. Wij wenschen den kunstenaar geluk men deze op nieuw door hem behaalde lauieren.

De Heer Springer leverde ook ditmaal weder eene uitmuntende proeve van zijn vruchtbaar talent. Hij weet ons begoocheld binnen Haarlem te verplaatsen en aldaar de gewoonlijk weinig levendige buurt door zijne altijd zoo naieve als fraaie stoffaasje, ziel en leven te geven.

Het kijkje in 's Gravenhage door den Heer Weissenbruch is onnavolgbaar als getrouwe natuur-overdruk. Men waant uit de zaal als het ware de brug te zullen opgaan; de begoocheling kan wel met ver niet hooger worden opgevoerd; geen wonder, dat dit stuk dan ook de algemeene aandacht tot zich trekt; de stoffaasje laat echter nog wel wat te wenschen overig, en is niet met die zorg, waarmede het overige is daargesteld, behandeld.

INGEZONDEN STUKKEN.

Aan de Redactie van het Handelsblad.

De leden der Maatschappij Ter Bevordering van Nijverheid zijn of werden dezer dagen door de besturen der departementen uitgenoodigd, om, als bouwstof tot het herzien der wet, hunne aanmerkingen op die wet kenbaar te maken. Of nu enig artikel niet beter geplaatst zou zijn in een ander hoofdstuk; of de rangorde der hoofdstukken boven alle bedenking is; of menig uitheemsch woord niet zou kunnen worden vervangen door een even goed woord uit eigene taal, dit zijn punten van ondergeschikt belang, die wel teregt zullen komen.

Van overwegend belang evenwel is iets anders, dat als levensbeginsel der maatschappij mag worden aangemerkt. Is het de roeping der Maatschappij, dat hare leden gelden bijeen brengen, ten einde het hoofdbestuur die aanwende tot middelen, die de bevordering van nijverheid ten doel hebben? Zoo ja, dan zal van hetgeen de leden samen leggen (contribuieren) een zoo groot mogelijk deel aan het hoofdbestuur moeten worden overgemaakt en aan de departementen slechts zoo weinig behoeven te worden gelaten, als strikt noodig is tot de uitgaven, onvermijdbaar voor de medewerking, die het hoofdbestuur hun opdraagt.

Dit beginsel is in strijd met de wijze van zien in vele departementen, en geen wonder, daar van meer dan een de bloei geknakt niet alleen, maar het bestaan zelf in gevaar gebracht is, door het verlies van leden, die al of niet tot een afzonderlijk genootschap zich hebben gevormd.

Meer en meer openbaar zich bij de departementen eene loffelijke zucht om zelf te werken, om de bevordering van nijverheid niet aan het hoofdbestuur alleen over te laten, en alzoo slechts in ruimen algemeenen kring nut te stichten, maar om ook zelfstandig in engeren, in eigen kring werkzaam te wezen en daarvan vruchten te zien. Hiertoe echter behoeven zij twee zaken: Vrijheid van handelen en geld.

Dat de wet bepalingen bevat, ten aanzien van de medewerking tot het algemeene doel, is eigenaardig; maar waartoe de departementen als minderjarige beschouwd, door in vijf hoofdstukken, achtendertig artikelen bevattende, tot in kleinigheden toe de inwendige handelingen te regelen, in plaats van dit over te laten aan huishoudelijke reglementen, onderworpen aan de goedkeuring van het hoofdbestuur, ten einde dit toezie, dat niet eenige bepaling in strijd zij met de algemeene wet. In de tweede plaats is daartoe geld noodig en daarom moet worden toegegeven aan den wensch der departementen, om meer dan een vierde van de zamenlage (contributie) tot eigene werkzaamheden te kunnen besteden. Ter algemeene vergadering wordt, te gelijk met de begroting voor 1857 bij voorbeeld, de rekening over 1855 overgelegd. Is er nu op 1855 een voordelig saldo, dan kan dit in mindering van 1857 worden gebracht, en het benodigde over de eden worden omgeslagen, mits deze omslag het bij de Wet te bepalen aandeel niet overschrijde. En hadden buitengewone omstandigheden een nadeelig saldo doen ontstaan, wat nood? er is eene aanzienlijke reserve, een kapitaal, dat niet geheel uit geschenken met de lavende of doode hand is ontstaan, maar voor een goed deel als voordere saldo's is opgelegd, en thans, ja renten oplevert, maar welks gebruik overigens is onttrokken aan het doel, waartoe de leden het hebben gestort.

Maar, wanneer dit denkbeeld nu eens ingang vindt, en het hoofbestuur is door ongenoezame middelen buiten staat, te doen, wat de bevordering der nijverheid, wat de wensch der leden vordert? Even zoo goed als vier maal drie vierde drie is, is zes maal een half ook drie, en zeven maal een half is meer dan drie. Wanneer de voordere saldo's dadelijk ter bevordering van nijverheid worden aangewend, en niet worden opgelegd tot een noodeloos groot reserve-kapitaal; wanneer de departementen door meerdere eigene werkzaamheden meerdere vruchten kunnen aanwinnen, dan zal het hun mogelijk wezen, her, die vroeger leden waren met zich te hereenigen; her, die het nog niet waren, aan zich te verbinden; alzoowel niet alleen dan bloei herwinnen, maar ook voor de algemeene belangen der maatschappij meer afwerpen, dan zij thans in hunnen gedrukten toestand doen. Werkzaamheid bestaat niet zonder wrijving, wrijving veroorzaakt warmte, en warmte licht!

En Lid.

Aan de Redactie van het Handelsblad.

De goede policiediensten, welke het detachement hulp-marchaüssées in de gemeente Haarlemmeer verrigt, zijn van dien aard en omvang, dat zij méér dan goedkeuring en vermelding verdienen.

Het is om die redenen, dat eenige ingelanden en bewoners van dat meer vermeen, aan den kommandant van dat detachement openlijk dank te zeggen, voor de verschillende maatregelen, welke hij genomen heeft en welke zoo nuttig gewerkt hebben in het belang der gemeente.

Ook de manschappen van het detachement verdienen dank, daar zij onvermoed dag en nacht hunne diensten hebben waargenomen en vele onaangenaamheden hebben voorgekomen; hun gedrag en levenswijze verdienen grooten lof.

De ingelanden en bewoners uiten den wensch, dat het hoogere bestuur moge goedvinden, het detachement hulp-marchaüssées, vooral met den ophanden zijnde winter in de gemeente Haarlemmeer te doen verblijven, ten einde de politie te doen verrigten.

HAARLEMMEER, 23 October 1855.

Aan de Redactie van het Handelsblad.

Reeds voor zestig jaren beoefenaar der typographie en graveerkunst, zoo werden, in weerwil mijner jaren van rust, met de hoogste belangstelling gadeslagen, de reuzenschreden, welke deze zoo nauw aan elkander verwante kunsten in ons vaderland, de geboortegrond van den onsterfelijken Laurens Coster, tot derzelver volmaking hebben gedaan; ook mogt dit vooral van toepassing zijn, op de voor eene halve eeuw hier te lande, nog ongekleede lithographie.

Met die warme belangstelling, welke mij voor het schoone en goede bezield, zag ik dezer dagen een lithographisch voortbrengsel, vervaardigd door den oudsten lithograph van ons vaderland, den Heer J. F. Demelmeester, boek en steendrukker ter dezer stede, een man, die deze voortreffelijke kunst, zonder enig hoogte bragt en aan wiens kunstliede reeds vroeger de bijzondere onderscheiding mogt ten deel vallen van zijn uitstekend boekdrukker, Hunne Majesteiten Willem I en Willem II aangeboden, met koninklijke gunst en vereering der gouden rijks medaille te zien bekoord.

Dit lithographisch kunstwerk, waarvan ik zoowel den smaak als keurige bewerking bewonderde, was in der tijd bestemd, om bij het plaats gehad heb-

bende Xde landhuishoudkundig congres, als een gelegenheidsstuk aan Zijne Majesteit te worden aangeboden, hetwelk door omstandigheden destijds verhoord, en nu onder 's Konings hoogst gunstige toestemming plaats gegrepen heeft. Het is gedrukt op wit geïllustreerd carton, hoog 60, breed 48 Ned. duimen, in vergulde lijst omvat; het stelt, tusschen twee beelden van Fama des vorsten wapenschild voor, getekt door de koninklijke kroon, aanduidende de bescherming door Zijne Majesteit aan landbouw en nijverheid verleend, in verband waartoe, in afdrukkende arabesken, de hoornen van overvloed, welke als gewoonten dezer hoogste bescherming, hunne vruchten uitstorten over de Nederl. gewesten, door de elf wapenschilden voorgesteld, waaronder voort de godinnen van tuin- en landbouw met hunne attributen prijken.

Een ander is bij uitnemendheid schoon, even als de aan het hoofd van dit voortreffelijk ornement zoo juist geplaatste redevoering door Zijne Majesteit bij het openen der landbouw-vergadering in 1834, op het Huis ten Bosch gehouden, met het door een onzer geachtste dichters vervaardigde toepasselijke vers, in echt goud, en de wapens der onderscheidene gewesten, zonder aanwending van penseel in hunne eigenaardige kleuren gelithographieerd.

Overtuigd, dat Z. M. onze geëerbiedigde Koning, wiens weldadige belangstelling, in vooral hegeen tot bevordering van den bloei en welvaart Zijner onderdanen strekken kan, het niet aan aanmoediging voor den achtungwaardigen Delmeire, zal laten ontbreken; zoo scheid ik mij nogtans niet ondoelmatig, door middel van uw geacht blad, dit stuk aan het kunstminnend publiek kenbaar te maken en alzoo eene regtmatige hulde toe te brengen aan dezen onzer verdienstelijksten stadgenoot.

Bereid, wanneer dit mogt gevorderd worden, mijnen naam aan de redactie te doen kennen, teeken ik mij,
's Bosch, Oct. 1855.

Een Typograaf.

RIJSTDOPPEN

als bijvoeder voor het Paard beschouwd door J. A. DEKKER, Rijks-veearts der 1ste klasse te Amsterdam.

De rijstoppingen, welke in den tegenwoordigen duren tijd, waarin ieder, die zijne paarden niet voor weelde houdt, zijne berekening maakt, om zoo spaarzaam mogelijk met de dure fourage te werk te gaan, thans door velen als bijvoeder gebruikt worden, waren vroeger van geene waarde, daar men dezelve aan de pelmolens gaarne voor niet zag weghalen, aangezien niemand op de verkeerde gedachte nog was gekomen, dat de bast der paddi, waarin niet het minste voedsel terugblijft, voor het paard nog voedend kon wezen. Wel eens gebeurde het toen reeds, dat de hoeveelheid stroo- of riet snijfel ten koste van de grootte van het mandje haver vermeerderd werd, opdat daardoor de haverkist niet zoo spoedig zijnen bodem zou vertoonen, maar niemand toch koesterde toen de thans meer en meer veldwinnende gedachte, dat de niets goeds inhoudende rijstoppingen als bijvoeder het stroohaksel konden vervangen, vooral wanneer men (per abuis) er de haver vergeet bij te mengen. En ware het ondoelmatig van dit nieuwe bijvoeder nog alleen te zoeken in het gebrek aan voedzame bestanddeelen, dan was het kwaad nog zoo groot niet, daar die eigenaar spoedig in den arbeid zijner paarden zoude merken, welk vorder de meeste krachten gaf, waardoor hij spoedig zoude genezen worden van zijne verkeerd geplaatste zuinigheid; doch er komt meer bij; de reeds lang door mij gekoesterde onderstelling, dat de rijstoppingen, zonder het bezit van zijnen eigen korrel, zoo als zij in den vorm van paddi of Java aan de paarden gevoerd worden, schadelijk en ongezond zouden kunnen wezen, is mij meer en meer als overtuigende waarheid gebleken, daar ik nog nimmer zonder het bestaan eener heerschende ziekte of epidemische gesteldheid, gelijk dit jaar het geval is, zoovele gestorvene paarden bijna dagelijks in de slagplaats (*) heb aangezien als dit jaar; welke allen onder de hevige ziekte-verschijnselen van kolijk, doorloop, bloelige uitstorting in het darmkanaal, zoo spoedig waren gestorven, dat er bijna geen tijd genoeg was, om eenige hulp te beproeven; bij nader onderzoek hadden deze allen het rijstoppingen-regime doorgegaan, waardoor de waarschijnlijkheid tot zekerheid kon gebragt worden, dat het voederen met rijstoppingen eenen zeer ongunstigen invloed op de gezondheid en krachtsinhoud dier paarden had uitgeoefend.

Wat men hiertegen zoude kunnen inbrengen, is alleen, dat er enkele personen zijn, die hoewel rijstoppingen voederende, nog geen paard hebben verloren, doch daar blijft de vraag dan toch over: zouden die nog levende paarden zich in geen oneindig beteren toestand bevinden, zoo zij geene rijstoppingen hadden genuttigd? want de natuurlijke krachtsinhoud dier enkele paarden kan primatief wel zoo sterk wezen, dat hij langen tijd de kwade en ongezonde uitwerking der rijstoppingen weerstaat, zonder daardoor verzekerd te zijn van niet eindelijk, hoewel wat later dan andere, ook het slagtoffer er van te worden, daar er toch ook langzame vergiften bestaan, zelfs onder de eenvoudige en voedzame en onverteerbare stoffen, en mogelijk is het ook, dat met bijvoering van eene gezondere hoeveelheid haver, hare schadelijke eigenschappen meer overwoonen of tegehoedend kunnen worden; doch de prijs van 15 ets. de zak, waartoe deze vroeger niet waarde hebbende schijnvoederstof reeds is opgedreven, komt mij nog veel te hoog voor, om voor dat nietige *tantum* het groote kapitaal van innerlijke waarde zijner paarden te wagen; dit is eene bezuiniging gezocht, waar zij nimmer te vinden is. Welk of nu het schadelijk in dezelve aanwezige principe of beginsel is, waarom de rijstoppingen door mij als paardvoeder veroordeeld worden, is mij nog niet genoegzaam scheikundig gebleken, hoewel de bittere smaak reeds tot zoodanig iets vermoeden geeft en ik hierop nader hoop terug te komen, doch de resultaten van hunnen schadelijken invloed zijn mij zoo duidelijk, dat ik het mij een zedelijke pligt reken, in het bijzonder mijne stadgenooten ten ernstigste te waarschuwen tegen het gebruik der rijstoppingen als bijvoeder voor hunne paarden, daar zij en door hen gebrek aan voedzame bestanddeelen en door hunne oververteerbaarheid en door hunne scherpe eigenschappen, en door hunne doodelijke uitwerkingen nimmer als surrogaat voor eenige voederstof voor het paard mogen worden beschouwd.
October 1855.

J. A. DEKKER.

(*) Veldersplaats.

STOFFELIJKE TOESTAND DER ONDERWIJZERS.

Algemeen, en niet zonder grond, zijn de klachten, over den hoog gestegen prijs der eerste en noodzakelijkste levensbehoeften. Intusschen drukt dit bezwaar niet gelijkmatig op alle standen. Want de landlieden, die bij eene steeds toenemende verbetering der cultuur van hunnen bodem ruimer produkten verwerven, ontvangen hierbij hooge prijzen voor hunne afgezette waren. Gevoelt in het geheel de burgerklasse den druk van dien invloed, niet minder is dit het geval met hen, wier reventen naar een meer zekeren en onafhankelijken maatschap worden bepaald. Want ambtenaren, predikanten, militairen en hogere en lagere onderwijzers, zij allen deelen in eene deductie hunner jaarlijkse inkomsten, welke geveerdredigd is aan de vermindering der kapitaals-waarde, welke die jaarlijkse inkomsten vertegenwoordigen. Belangrijk toch is dergelijke deductie, indien men in eene vergelijkende treedt van den tegenwoordigen prijs der eerste levens-behoeften met die van vroegere jaren, zooals bijv. die na 1820, toen men een last koren voor ruim f 100 en zelfs minder verkocht. Houdt men hierbij de gelijkmatige prijsverheffing van andere consumptieve middelen in het oog, dan kan men gerustelijk, om ons hier tot cijfers te bepalen, een zuiver jaarlijksch inkomen van f 1000 reduceeren tot de som van slechts f 700, zijnde een rabat van ruim 40 pCt. Dit aanmerkelijk deficit springt te meer in het oog voor den onderwijzerstand, die nog daarenboven door andere omstandigheden, van hem onafhankelijk, dien druk der tijden ondervindt. Want niet alleen deelt hij met anderen in die aanzienlijke kapitaalvermindering, waarvoor geen equivalent bestaat, maar hij ziet buitendien nog zijne inkomsten gaandeweg verminderen door de aanzienlijke toegenomen concurrentie in vele plaatsen, waar in de laatste tijden bijzondere scholen van eene bepaalde kleur zijn verzeen. En dit bezwaar weegt voor hem nog niet alleen. Want bij den steeds toenemenden achteruitgang der middelbare burgerklasse en door de verarming van vele huisgezinnen, ziet hij zijne school ontvolkt, of heeft hij te worstelen met wanbetaling daar, waar zijne inkomsten voor een aanzienlijk deel voortvloeijen uit de schoolgelden, door de ouders betaald. Hierbij komen nog het salaris en de verpleging zijner ondermeesters, die door steeds toenemende schaarsheid hooger loon bedingen. Wij spreken hier nog niet van de dikwerf langdurige en koude winters, van de verschillende ziekten der kinderen, welke hen verpligten, om zich voor een ruim deel van het jaar aan de school te onttrekken. Wel bestaan er gelukkige uitzonderingen op dezen inderdaad ongunstigen toestand, zoo als dit het geval is met eenige stads- en bloeiende dorpscholen, waar de jaarlijkse inkomsten des hoofdonderwijzers stijgen tot f 1200 en wel meer. Maar dit zijn ook uitzonderingen op den regel en kunnen geenszins als eene bewering geiden van den naar behooren verzorgden onderwijzerstand. Men denke hierbij aan zoo vele gebuchten in onze landprovincien, waar het jaarlijksch inkomen des onderwijzers zelfs afdaalt tot het gering bedrag van f 200, ja nog minder. Dit is voorzeker een sjuwersloot, en is vernederend voor den stand, wiens roeping het is om den toekomstigen staatsburger te vormen. Overbekend is nog het middenewoek in zwang zijnde gebruik, dat in sommige buurtschappen en gehuchten, de zoo schaars bezoldigde onderwijzer den halven of heelen kost beurteling bij de notabelste landlieden geniet, en aldus het genade-brood eet. Die treurige staat van zaken vordert dringend redres in eene eeuw, welke bij voorkeur zich verheft op eene voorwaarts schrijdende beschaving en verlichting. Maar hoe en langs welke wegen? In de eerste plaats meenen wij is het de roeping der gemeentebesturen, om den onderwijzer, overeenkomstig zijn stand en behoeften, te beloonen voor zijn arbeid, die het eigen stoffelijk en zedelijk welzijn der gemeente zelve moet en dient te bevorderen. Doch op verre na heerscht niet bij alle vertegenwoordigers der gemeenten het levendige bewustzijn dier schuldige verplichting. Integendeel zijn er stellige fuiten aanwezig, welke als getuigen tegen hen optreden, dat zij eigendunkelijk uit

bekrompen inzichten gaandeweg de emolumenten van onderwijzers hebben besnoeid, waarop zij wettelijk bij het aanvaarden hunner functien waren beroepen. Dat dit eene hoogst nadelige terugwerking op het onderwijs moet oefenen, behoeft wel geen betoef of nadere uiteenzetting. Niet alleen de gemeentebesturen, maar ook schoolopzieners, commissiën van onderwijzers, provinciale en lands vertegenwoordigers, zij allen kunnen medewerken tot de stoffelijke verbetering van een stand, die lijdt onder den druk der dure tijden, en daarvan al het pruzgende gevoelt. Verbijsend is het, dat overeenkomstig de provinciale verslagen, betreffende onderwijs, kunsten en wetenschappen, van rijkswege aan vele onderwijzers ten platten lande van Zuid-Holland toelagen en gratificatiën zijn verleend, gelijk daarenboven eenige geringe toegenomingen uit de provinciale fondsen. Ook elders, waar men minder vrijgevig is geweest, bestaan diezelfde en dringende behoeften. Mogt langs deze en andere wegen spoedig iets goeds en hoogst belangrijks verrigt worden, ten behoeve van een stand, waaraan het vaderland alles ligt gelegen! Mogt eindelijk het beter deel der natie zijne levendigste overtuiging uitspreken, om het tijdelijk lot der volksonderwijzers te verbeteren, en hen in staat stellen, om verder onbekommerd den avondstond hunns levens te gemoet te snellen, zoowel voor zich zelf als voor de hunnen! Kortom de natie kan en is zedelijk verplicht dit goede doel te helpen bevorderen. Mogt zij zich van dit doel en die roeping steeds levendig bewust worden, dan zoude zij eene edele en grootsche taak vervullen.

ONDERWIJS.

Een ander onderwerp, dat dezer dagen wel eens eene openlijke overweging in de schoolwereld verdient, is het artikel *Kweekscholen voor Onderwijzers*. De eerste vraag is hier: is het wenschelijk, dat er ten minste eene kweekschool worde in stand gehouden, of kan men de bestaande, zonder nadeel voor het onderwijs, afschaffen en de vorming van aankomende onderwijzers aan de hoofd-onderwijzers zelve, aan de onderwijzers-geselschappen, het Nederlandsch onderwijzersgenootschap overlaten? Na rijpe overweging en de inroeping eener ervaring van jaren, meen ik het volgende als resultaat te durven aanbieden:

De opleiding van onderwijzers door hunnen hoofd-onderwijzer heeft slechts zeldzaam op eene *geveerde wijze* plaats. En wie zoude den steen durven werpen op den man, die twee, soms drie malen per dag aan het hoofd zijner school is werkzaam geweest, zes a acht uren heeft gestaan en gesproken, en zich weinig opgewekt gevoelt, om in den avond van zulk eene dag weder op nieuw te beginnen? Hij vergenoegt zich dan veelal met tot dien kweekeling te zeggen: kunt gij niet voort, vraag mij dan om hulp. Zegt hij dat tot een jong mensch van twintig jaren, dan is zulk eene aanwijzing genoegzaam; die moet zelf zoeken, zelf werken en dan alleen, wanneer hij een verkeerd pad zoude inslaan, is het zaak, hem den waren weg te wijzen; maar, zegt men dit tot eene kweekeling van 14, 15, 16 jaren, dan is dat bijna evenveel als tot hem te zeggen: als gij maar weet wat gij aan de leerlingen zult mededeelen, dan ben ik te vreden. De kweekeling gaat zijn eigen weg, laat zich door leer- en oefenscholen voorlichten en leert zich zelve te helpen. Verkrijgt hij zijnen rang en bekamt hij eenen post, dan bekomt hij zich gewoonlijk niet meer over het studeren en van daar dat wij, zonder laster, meenen te durven zeggen, dat de studie der onderwijzers in de laatste dertig jaren niet heeft beantwoord aan de verbetering, die er in hun lot, vooral in hunne woningen en lokalen heeft plaats gehad.

En ofschoon men thans meer dan vroeger den onderwijzer als redenaar ziet optreden; ofschoon hij, dank zij de groote gewestelijke afdelingen van het genootschap, zich leert te huis vinden in het presidenten eener vergadering, in het uitbrengen van rapporten, als lid der eene of andere commissie, de hoofdzaak zijner studie wint er niets bij. En wat is die hoofdzaak? Mijns inziens de studie van opvoeding en onderwijs en de daarop gebouwde beste wijze, om zijne kundigheden mede te deelen; om het met een woord te noemen: *schoolhouden in den waren zin des woords*. Ziedaar dan theoreticus, zegt misschien de lezer. Niets minder dan dat. Theorie zonder praktijk geldt bij mij zeer weinig; maar praktijk, die alleen bestaat in het nadoen van hetgeen anderen voorgedaan hebben, ook al niet veel meer. Ik wenschte, dat de onderwijzer *praktische kennis* opdeed van zijn vak; zoodanige kennis, die hij dadelijk in beoefening bragt; zoodat hij, wanneer hij iets verrigt, zich zelve antwoorden kan op de vragen: waarom doe ik dat? waarom ga ik dus te werk? waardoor zal ik dat doel bereiken? en nu geloof ik, dat eene weinigerige kweekschool voor onderwijzers dat doel kan helpen bereiken. De daar gevormde kweekelingen moeten in staat zijn, om genoemde vragen niet slechts oppervlakkig, maar grondig te beantwoorden en daardoor aan anderen weder het voorbeeld geven van eene meer gezette en diepere opvatting van het belangrijke werk, waartoe zij zullen geroepen worden. Eene kweekschool voor school-onderwijzers in Nederland moet als het ware het brandpunt zijn voor het lager onderwijs, zoo als zij dat voor omstreeks dertig jaren met regt moet genoemd worden. Haar thans oog op den vorigen voet te houden, zoude zijn de behoefte van den tegenwoordigen tijd te miskennen. Hoogere eischen kunnen en mogen aan haar gedaan worden en de leeftijd van zestien en twintig jaren zoude naar mijn inzien beter voor de kweekelingen passen dan die van veertien tot achtien.

Behalve de gewone vakken, zoude men er vooral opvoeding en onderwijs moeten behandelen, bekend moeten worden gemaakt met oude en nieuwe leerwijzen, een wel geschreven boek over de theorie leeren begrijpen en daartoe de Hoogduitse taal moeten verstaan. Maar vooral moet daarmede de kennis van de beginselen der meetkunde, algebra, natuurkunde en scheikunde gepaard gaan en het onderwijs geven der kweekelingen onder het oog van den directeur in eene kleinere school aan eene bepaald aantal leerlingen plaats vinden: opdat men nauwkeurig zoude kunnen acht geven, hoe men op de beste wijze kinderen van verschillende aanleg en vatbaarheid moest helpen in de ontwikkeling der vermogens. Wanneer ik daarnaar denk, staat mij altijd de moeilijke opgave van Beneke voor den geest, die wilde, dat de onderwijzer zich zelve steeds zoude afvragen, op welken trap van ontwikkeling de zielvermogens des leerlings zich bevonden, wat en waarin zij waren toegenomen, waar zij bijzondere hulp eischen.

Daarbij moesten de voor- en nadeelen van klassen en vak-onderwijs wel overwogen worden, dewijl zij thans veel meer dan vroeger het onderwerp van eene soms moeilijke keuze uitmaken.

Maar ik zoude te ver afwaken, wanneer ik hier eene kweekschool voor onderwijzers wilde schetsen, zoo als die moest zijn, om haar doel te beantwoorden. Het is zeker, dat men tot directeur eenen man moest kiezen, die door en door ervaren was in kennis van opvoeding en onderwijs en in de wetenschappen; al ware het, dat hij hulp van anderen in enkele vakken noodig had. Zeker is het, dat men zeer verkeerd zoude doen, den eersten den besten onderwijzer te nemen, alleen omdat hij een goed practicus is, goed school houdt. Maar, zegt mijn lezer wellicht, drijft gij uw eischen niet te ver? Is het niet genoeg, dat de kweekschool goede ondermeesters levert? Neen gewis niet. Wat helpen zeven of acht ondermeesters per jaar voor geheel ons land, gesteld dat zij iets meer wisten dan dezulke, die op andere plaatsen gevormd zijn. Is dat de werkkring van eene kweekschool, dan is het beter, haar hoe eerder hoe liever op te heffen.

En mogt men nu willen beweren, dat men zoodoende onderwijzers zoude bekomen, die zich door hunne verkregen kennis te hoog zouden achten voor eene gewone lagere school, dan wijs ik hen op zoo vele leer- en herhalingscholen, op zoo vele pogingen, om industrie-scholen te stutten, pogingen, die dikwijls schipbreuk lijden op de mindere kennis van den onderwijzer, en voeg daarbij, dat meerdere kennis dan men volstrekt noodig heeft, niet alleen niet schaadert aan, maar helpt tot goede mededeeling; hij, wien de zaak helder is, die haar van alle zijden bezien heeft, zal in het onderwijs naar geene woorden behoeven te zoeken en de aandacht des leerlings kunnen boeien.

Het zoude eene andere vraag zijn of er ook zoodanige kweekschool moest wezen voor middelbaar onderwijs en hij, die bij ondervinding weet, hoe weinig anders bekwaame secundanten zich op leergang, leerwijze, leertoon hebben toegelegd, zal hier zeker bevestigend antwoorden. Voor heden licht dit buiten mijn bestek.

CONCERT- EN TOONEELNIEUWS.

AMSTERDAM, Zondag 23 October.

STADS SCHOUWBERG. Het is in onzen tijd een vreemd, maar heugelijk verschijnsel, dat een bijna vergeten reurspel der oude klassieke school weder ten toneele gebragt, door de artiesten met ijver en verdienste vertoond en door een talrijk publiek met belangstelling gadeslagen en met geestdrift toegelucht wordt, zoo als gisteren avond met de wederopvoering van *Koning Lear* het geval was. Inderdaad hadden de vertooners respectievelijk hunne rollen zoo vijftig bestudeerd, alsof zij zeker van den goeden uitslag van het stuk waren, en zich dus niet slechts voor éénen keer zoovele moeite te geven hadden, en inderdaad gelukte het hun, de toeschouwers zoodanig te boeien en in geestdrift te brengen, als voor omstreeks 40 of 50 jaren, toen Nederlands toneelspeelkunst den hoogsten bloei had bereikt, door onze toneelkunstenaars zoo vaak bewerk werd. De Heer A. Peters als Koning Lear blonk boven allen uit; hij erlangde de eervolste bijvalsbetuigingen en werd tweemaal teruggeroepen. Overigens werkten al de andere hoofdvertooners zoo verdienstelijk tot de voimaking van het geheel mede, dat zij in dien bijval ruimschoots deelden, te weten de Heer Metsch als Graaf van Kent, Morin als Edgar, Wijnstok als Lenox, Voltman als Hertog van Cornwallis, van Beek als Hertog van Albany, Mw. Sabliarolles als Helmore, Mw. Thierens Rinkes als Regane, enz., enz. — De herhalingen van *Sergeant Friedrika* en *Stille Waters hebben diepe gronden*, alsmede van het ballet *Fatima en Humba* hebben mede veel genoegen gegeven. — Door het Hoogduitse Opera-gezelschap zijn met glans uitgevoerd Weber's *Freischütz* en voor de

tweede maal Mozart's *Don Juan*. Beide uitvoeringen waren zeer verdienstelijk en werden met den besten uitslag bekrond. Voornamelijk hebben zich in de laatstgenoemde opera weder onderscheiden Mw. von Marra, als de naïve, schalksche, bevallige Zerline, Mw. C. Lehmann als de fiere, pathetische Donna Anna (tot de vervulling van welke rol de imposante gestalte, houding en bewegingen, de krachtige en heldere stem, de statige, ernstige-gevoelige voordragt dezer uitstekende dramatische zangeres bijzonder geschikt zijn) Mw. Sternsdorf als de narstogtelijke Elvire, de Heer Robert als de galante, levenstastige Don Juan, de Heer Chrudimsky in den bravourang van Octavio, de Heer Burger als de dom-listige, vrolijke Leporello, de Heer Pasqué als de onnoozele verliefde Mazetto, de Heer Schlüter als de gouverneur Don Pedro, terwijl het koor en orkest zich weder mede door juistheid en schakering van uitvoering onderscheidde. Op Dingsdag avond verwacht men Meyerbeer's pompse opera *die Hugonotten*, aan welke gewis ook eene voortreffelijke uitvoering ten deel zal vallen. De herhaling van het toneelspel *Jocelin*, op morgen avond, verdient de bijzondere belangstelling van ons kunstminnend publiek.

SALON in de Nes. Met nog altoos even schitterenden uitslag is Scribe's en Meyerbeer's *Nes van het Noorden*, tot vaudevillie gearrangeerd, in den loop dezer week vijfmaal herhaald. Telkens was de schouwburgzaal vol bezet, en werden Mw. Kleine, de Heeren Barbiere, Bamberg, Vink en anderen met den levendigsten bijval vereerd. Op morgen zal er een nieuw drama, *Blondette* ten titel voerende, ten toneele worden gebragt.

SALON in de Amstelstraat. Twee van vroeger geliefkoosde stukken, te weten het treffende melodrama *Nog een Jongen van Parijs* en het kluchtige vaudeville *Het Oostvriesch Dorpspleidooi*, zijn weder voor den dag gebaald en hebben aan een talrijk publiek op nieuw een uitstekend genoegen verschaft. Respectievelijk hebben zich onderscheiden de Heeren Judels, van Biene, Strelitski, Bruin, Mw. van Beem, enz., enz. — Op morgen avond zal er een melodrama ten toneele gebragt worden, hetwelk bovenal de belangstelling van Amstels kunstminnaars verdient. Het is een oorspronkelijk stuk van een reeds met lof bekenden jeugdigen toneelichter en heeft mede eene gewichtige gebeurtenis uit de vaderlandsche geschiedenis tot onderwerp. De titel van hetzelfde is: *De Graaf Lamoraal van Eymond*.

GRAND THEATRE in de Amstelstraat. Twee aardige vrolijke vaudevilles, te weten: *De Vrouwelijke Zeelieden op Helgoland* en *De Weduwerjagt*, zijn in den loop der week door het Nederduitse toneelgezelschap ten toneele gebragt, en wel met een gunstigen uitslag, zoowel wat de stukken als wat de vertooning betreft. — Door het Hoogduitse toneelgezelschap zijn eenige belangwekkende stukken verdienstelijk en onder den bijval van een talrijk publiek, als naar gewoonte, herhaald. Als nieuw werden door dit gezelschap vertoond: *Ein Fuchs oder wie man Raben fängt* en *der Vicomte von Letorières*, welke beide blijspelen, reeds bij ons met lof bekend, een buitengewoon levendigen bijval erlangden, voornamelijk het laatstgenoemde, in hetwelk zich onderscheidde de Dames Münster als de Vicomte, Frey als Veronika, Sobirey als Hermine, Günther als Marianne, Blank als de Prinses de Soubise, de Heeren Frey als Desperrières, Günther als Baron Tibull, Neuber als de Prins van Soubise, enz.

SALON op den Singel. Het wonderkind Mlle. Céline Montaland doet nog bij elke voorstelling, in welke zij optreedt, ons kunstminnend publiek naar dezen schouwburg stroomen. Men wordt niet mede de naïviteit, de gratie, de beminnelijkheid, den tact en smaak, de kunst van dit beminnelijke kind te bewonderen en toe te juichen. Geen wonder dus, dat de ijverige directeur alle mogelijke pogingen heeft aangewend, om de hinderpalen, die zich tegen haar langer verblijf ter dezer stede vertoonden, uit den weg te ruimen. Hij is er gelukkig in geslaagd, en heeft deze meest geliefkoosde jeugdige artieste voor nog zes gastrollen geëngageerd. Intusschen worden de verdiensten der leden van dit toneelgezelschap, alsmede die van haren vader, den Heer Montaland, niet vergeten, maar elken avond met levendigen bijval erkend.

FRASCATI. Het concert van verleden Zondag leverde veel schoons op; onder anderen werden op hetzelfde door het fiske orkest een fragment van eene *Sinfonie* voor groot orkest en de reeds met lof bekende *Bouquets de Mélodies, chantés par Mad. Jenny Goldschmidt* van onzen ijverigen en verdienstelijken stadgenoot, den Heer A. Berlijn, met zoo veel bijval uitgevoerd, dat de componist, die deze uitvoeringen dirigeerde, met een daverend bravegejuich teruggeroepen werd. Het laatstgenoemde stuk zal heden avond herhaald en tevens eene *Sinfonie* van Maurer, enz., uitgevoerd worden.

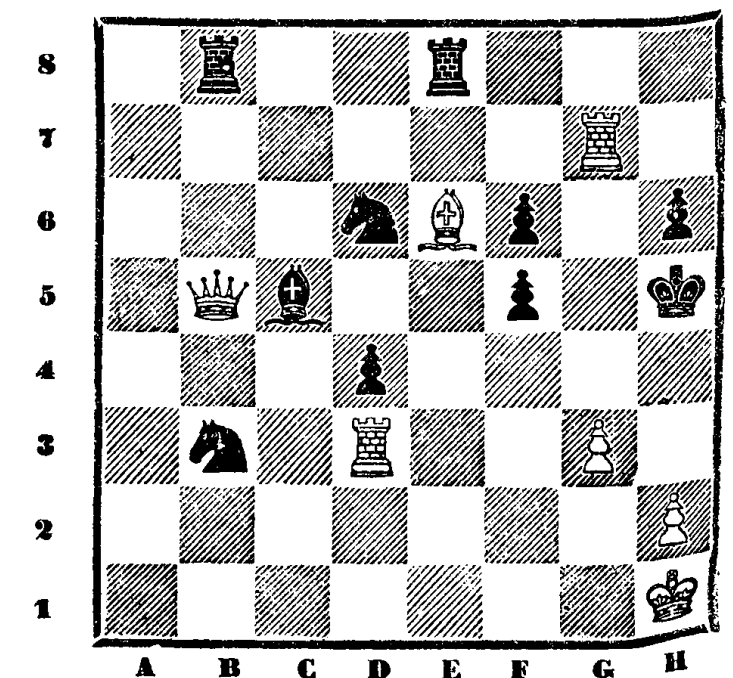
Naar wij vernemen is het zoo voortreffelijke Fransche Tuin-orkest van den Heer A. J. de Boer, onder de leiding van den Heer Joh. Gung'l, na alvorens te Amsterdam, Utrecht, 's Hertogenbosch, Breda, Gorinchem, Leyden, Rotterdam, enz., met den besten uitslag concerten te hebben gegeven, gisteren per stoomboot Ivanhoe van Rotterdam vertrokken, ten einde zich naar Edinburg te begeven, alwaar hetzelfde voor vijf maanden tijds voor de Italiaanse opera en voor concerten geëngageerd is. Zie hier eene lijst der leden van dit orkest: De Heeren Johann Gung'l, orkest-directeur; N. Wedemeijer, A. Gravenstein, W. A. Sickler en L. von der Finck, 1ste viool; C. Rademacher, H. L. vom Rath en J. Alexander, 2de viool; A. P. Voitus van Hamme en T. Kessing, alt-viool; G. Bartel en E. Appy, violoncello; B. Biehl en W. Bastian, contrabas; E. Peschkan, 1ste en W. Petri, 2de oboe; E. de Jong, 1ste en W. Schuchbart, 2de fluit; J. W. Kleine 1ste en W. Staurke 2de klarinet; A. Peschkan 1ste en A. Olivier 2de fagot; R. Lehmann 1ste en R. Bach 2de hoorn; J. F. Stoetz 1ste en J. W. Schmieder 2de trompet; F. Bensch solo-trombone; R. Schwaelbe pauken, en E. Greuner groote trom en 3de hoorn; dus ten getale van negen en twintig. Wij zullen het ons tot eene aangename taak stellen, het succes van dit orkest, welks leden meestal Amsterdamsche toonkunstenaars zijn, in het buitenland, in ons blad mede te deelen.

SCHAAKSPEL.

OPGAAF N°. 447.

Wit begint en geeft op den 3den zet mat.

ZWART.

PROBLEMA'S.

1. WIT: Kon. E 3, Kgin. B 2, Kast. E 5, Rheer A 1, H 5, Pions C 5, D 6, H 4.
ZWART: Kon. F 6, Kast. E 7, H 7, Rheer G 7, Paard A 3, Pions B 5, D 2, 7, F 7, H 6.
Wit geeft op den 3den zet mat.

2. WIT: Kon. B 8, Kast. D 8, Rheer D 1, H 6, Paard D 6, Pions C 3, G 4.
ZWART: Kon. D 3, Pions C 6, E 5, H 7.
Wit geeft op den 5den zet mat.

OPLOSSING VAN N°. 446.

1. WIT. A 7 op F 2 ZWART. H 1 op F 2;
2. F 5 op E 3 G 4 op F 4;
3. H 7 op C 7 en mat (met variatie).

OPLOSSING VAN HET PROBLEMA.

WIT. E 5 op E 7, F 2 op H 4, F 5 op G 6 (neemt en passant) met variatie.

Wij hebben goede Oplossingen van de Opgaf ontvangen van het Schaakgezelschap *Schaakklubbers* te Monnickendam; D. A. en C. d. J. te Krommenie; D. te Middelburg; G. S. en J. D. B. te Dordrecht, R. H. te Heerenveen, D. P. en J. P. Jr. alhier.

AMSTERDAM BIJ GEER. DIERDRIEN. — GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZONN.